БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 288 (17.570). • 16 декабрь 1979 йил, якшанба • Баҳоси 2 тийин.

Ленинизм—ҳозирги даврнинг марксизмидир, халқаро ишчилар синфининг узлуксиз ривожланиб борувчи, ягона, яхлит таълимотидир.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 110 ЙИЛЛИГИ ТЎҒРИСИДА

Владимир Ильич Ленин туғилган кунининг 110 йиллиги яқинлашиб келмоқда. Илмий тафаккурнинг буюк даҳоси ва чинакам халқ йўлбошчиси, оташин революционер, Коммунистик партиянинг ва дунёда биринчи социалистик давлатнинг бунёдкори — Ленин ўзининг бутун ёрқин, қаҳрамонона ҳаётини улуғ ва олижаноб ишга — пролетариатни ва барча мазлумлар оммасини социал озодликка чиқариш учун, меҳнат аҳлининг бахт-саодати учун курашга бағишлади.

Маркс билан Энгельснинг содиқ ва матонатли издоши сифатида жаҳон синфий кураш майдонига чиққан Ленин уларнинг революцион таълимотини ҳар томонлама ривожлантирди. Илмий башорат қилишдек, содир бўлаётган воқеа ва ҳодисаларнинг том маъносига ғоят теран назар ташлашдек беқиёс истеъдод эгаси бўлган Ленин янги тарихий шароитларни анализ қилишга диалектик-материалистик методни ижодий татбиқ этиб, марксизмнинг ҳамма таркибий қисмларини принципиал муҳим қоидалар билан бойитди, унинг ривожида янги босқич очди.

Ленининг империализм тўғрисидаги, социалистик революция ва пролетариат диктатураси ҳақидаги, партия тўғрисидаги, демократия ва социализм учун курашда пролетариатнинг синфий иттифоқдошлари ҳақидаги, социал ва миллий озодликнинг чамбарчас боғлиқлиги ҳақидаги, шунингдек турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш принциплари ҳақидаги таълимоти барча мамлакатлар революционерларининг бебаҳо ғоявий-назарий ва методологик қуроли бўлиб қолди. Ленининг социалистик Ватанни ҳимоя қилиш ҳақидаги ғоялари муҳим аҳамиятга эгадир. Социализм ва коммунизм қурилиши йўллари тўғрисида Ленин яратган фан унинг назарий ижодининг гултожи бўлди.

Жаҳон пролетариатининг доҳий назариётчиси, энг улуғ стратеги ва тактиги бўлган Ленин революцион курашга ва коммунистик бунёдкорликка раҳбарлик қилиш санъатини мукаммал эгаллаб олган эди.

Ленин, большевиклар партияси тарихда биринчи музаффар социалистик революцияни тайёрлаш ва унга бошчилик қилишга, илмий социализм назариясини халқ оммасининг ғоят кенг практикаси билан бирлаштиришдан иборат буюк вазифани бажаришга мушарраф бўлдилар.

Миллион-миллион мазлумлар ва эксплуатация қилинувчилар, барча меҳнаткашлар учун ленинизм дунёни социал жиҳатдан янгилаш рамзи, давримизнинг революцион байроғи бўлиб қолди. XX асрнинг ҳамма буюк революцион воқеалари Ленин номи билан, унинг таълимоти билан боғланган. Марксизмни ривожлантиришга Ленин қўшган янгиликни ҳисобга олмай туриб, марксизмни тасаввур этиб ҳам бўлмайди. **Ленинизм — ҳозирги даврнинг марксизмидир, халқаро ишчилар синфининг узлуксиз ривожланиб борувчи, ягона, яхлит таълимотидир.**

Ленинизмнинг буюк аҳамияти шундаки, у ишчилар синфининг, барча меҳнаткашларнинг манфаатларини, жаҳон социал тараққиёти эҳтиёжларини чуқур ва аниқ ифодалайди, ҳозирги замоннинг энг ўткир, ҳаётий масалаларига тўғри жавоблар ишлаб чиқиш имконини беради, етилган проблемаларни дадил, ижодий ҳал этишни ўргатади, ижтимоий ривожланиш истиқболларини илмий тушуниш усули билан қуроллантиради. Ленининг ғоят бой ғоявий мероси, Ленин таълимотининг революцион-танқидий руҳи, марксизмнинг туб принципларини оппортунистларча сохталаштиришдан ҳимоя қилишдаги изчиллиги ва қатъияти, унинг бутун ҳаёти ҳозирги халқаро коммунистик ишчилар ва миллий озодлик ҳаракати учун революцион фикр ва революцион ҳаракатнинг битмас-туганмас манбаи бўлиб хизмат қилади.

Ленин тузган ҳамда илмий назария билан революцион практика чамбарчас бирлигининг жонли мужассами, социалистик революция ва янги жамият қурилишининг илҳомчиси, йўлбошчиси бўлган янги типдаги пролетар партияси Лениннинг улуғвор тарихий хизмати бўлди.

Совет халқи Ленин кўрсатган йўлдан бориб, Коммунистик партия раҳбарлигида мамлакатни социалистик негизда индустриялаштирди, қишлоқ хўжалигини коллективлаштирди, маданий революцияни амалга оширди, бутун дунёга миллий масалани одилона ҳал этиш намунасини кўрсатди. Жуда қисқа муддатларда Ватанимиз қудратли социалистик давлатга айланди. Совет кишилари ички контрреволюцияга ва интервенцияга қарши курашда Октябрь ғалабаларини қаттиқ туриб ҳимоя қилдилар. Совет халқининг Улуғ Ватан уруши йилларида фашизм устидан қозонган ғалабаси бутун инсониятнинг тақдирига бекиёс революционлаштирувчи таъсир ўтказди.

Ривожланган социалистик жамият қурилганлиги КПСС билан совет халқининг Ленин ғояларини рўёбга чиқариш соҳасидаги фаолиятининг жаҳоншумул-тарихий якуни бўлди, бу жамиятда янги тузумнинг бунёдкорлик кучлари, унинг чинакам инсонпарварлик моҳияти тўла намоён бўлмоқда.

Партия билан халқнинг мустаҳкам бирлиги, коммунистларнинг, Ленин ибораси билан айтганда, ғоят кенг меҳнаткашлар оммаси билан яқинлашиши, маълум даражада бирикиб кетиши, омманинг куч-ғайрати, қаҳрамонлиги ва шижоатини юксалтириб, революцион қулф урган куч-ғайратларини энг муҳим навбатдаги вазифаларга қарата билиш маҳорати — ҳамма ғалабаларимизнинг бош манбаидир. Партия душман капиталистик қуршов ичидаги бир мамлакатда социализм қурилишида ва уни ҳимоя қилишда ана шундай ленинча ҳаракат қилди. У Ер юзида биринчи ривожланган социализм жамиятини барпо этишда мана шундай ҳаракат қилди. У бундан буён ҳам мана шундай ҳаракат қилаверади.

Тарихнинг ривожи, ҳозирги дунё қиёфасини тубдан ўзгартириб юборган ғоят теран ўзгартишлар Ленин ғоялари ҳақлиги ва енгилмас кучини тобора янгидан янги далиллар билан исбот этмоқда.

Ленинизм байроғи остида Европа, Осиё ва Лотин Америкасининг бир қанча мамлакатларида социалистик революциялар ғалаба қилди. Марксизм-ленинизм, социалистик интернационализми асосида жипслашган жаҳон социалистик ҳамдўстлиги ижтимоий тараққиётда пешқадамлик қилмоқда, энг жўшқин иқтисодий ва сиёсий куч халқлар тинчлиги ва хавфсизлигининг таянчи бўлиб турибди. Лениннинг турли мамлакатларда социализмни барпо этиш ва ривожлантиришнинг умумий қонуниятлари асосида социалистик қурилиш форма ва методлари хилма-хил бўлиши тўғрисидаги башоратини ҳаёт тасдиқлади.

Социалистик ҳамдўстлик мамлакатларидан ҳар бирининг равнақи уларнинг ғоявий-сиёсий бирлигини мустаҳкамлаш билан, сиёсат, экономика, социал турмушдаги муштаракликнинг кучайиб бориши билан, ҳамма соҳалардаги самарали, тенг ҳуқуқли ҳамкорлик ривожланиши билан узвий равишда боғланган. Қардош мамлакатларнинг ленинча интернационал бирдамлик принципларига асосланган Варшава Шартномаси ташкилоти ва Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши доирасидаги баҳамжиҳат ҳаракати — мана шундай ҳамкорликнинг намунасидир.

Ленин асос солган халқаро коммунистик ҳаракат ҳозирги замоннинг энг нуфузли сиёсий кучига айланди. Ленин ишлаб чиққан ғоявий-назарий, сиёсий ва ташкилий принциплар ҳозир ҳам ишчилар синфи революцион партияларининг фаолиятига асос бўлиб турибди, курашиш ва ғалаба қозонишга ёрдам бермоқда.

КПСС ленинча пролетар интернационализми байроғини баланд кўтариб бормоқда, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг жипслиги учун, барча антиимпериалистик ва тинчликсевар кучларнинг ҳаракат бирлиги учун курашмоқда.

Капитализмнинг умумий кризиси чуқурлашган, бу кризис буржуа жамияти турмушининг ҳамма соҳаларида кўриниб турган бир шароитда ишчилар синфининг, меҳнаткашларнинг империалистик монополиялар зўравонлигига қарши кураши узлуксиз кучайиб бормоқда. Ишлаб чиқаришнинг ижтимоий характери билан ўзлаштиришнинг хусусий капиталистик формаси ўртасидаги муросасиз зиддият, ўткир социал можаролар, ишсизлик ва пул қадрсизланишининг доимий ўсиши, сиёсий ва маънавий танглик, экономика милитарлаштирилаётганлиги, хатарли қуролланиш пойгаси — мана шуларнинг ҳаммаси Лениннинг империализм капиталистик жамиятнинг келажакдан маҳрум бўлган сўнгги босқичидир, деб берган баҳоси ҳақлигини яққол тасдиқлаб турибди.

Ленин ғояларининг, Улуғ Октябрнинг бевосита таъсири остида, жаҳон социализми ривожининг илҳомбахш намунаси асосида миллий озодлик ҳаракати жуда катта ғалабаларни қўлга киритди. Кўпгина ёш давлатлар қолоқликни тугатишга, иқтисодий мустақилликка эришишга ва адолатли жамият қуришга интилиб, марксизм-ленинизмга, реал социализмнинг тажрибасига мурожаат этмоқдалар.

КПСС, қардош партиялар ижтимоий турмуш жараёнларини чуқур анализ қилиб, марксизм-ленинизмни ижобий ривожлантирмоқдалар. Кейинги йилларда марксизм-ленинизм хазинаси ривожланган социализм тўғрисидаги таълимот билан бойиди, бу таълимот янги ижтимоий-иқтисодий формациянинг вужудга келиш қонуниятлари тўғрисидаги, коммунизм қуриш йўллари ҳақидаги тасаввурларимизни анча бойитди ва аниқлик киритди.

Ривожланган социализмни барпо этиш жараёнида ишчилар синфининг партияси бутун халқ авангарди, бутун халқ партияси ҳам бўлиб қолиши тўғрисидаги, пролетар диктатураси давлатининг ўсиб, умумхалқ давлатига айланиши ҳақидаги хулосалар; совет халқи кишиларнинг янги тарихий бирлиги эканлиги тўғрисидаги қоида жуда катта назарий ва сиёсий аҳамиятга эгадир. КПСС XXIII, XXIV ва XXV съездларининг қарорлари, партиянинг программ ҳужжатлари, ўртоқ Л. И. Брежневнинг, партия бошқа раҳбарларининг асарлари революцион назарияга қўшилган буюк ҳиссадир.

Партия чуқур марксча-ленинча анализ қилиш асосида ривожланган социализм эҳтиёжларига мос бўлиб тушадиган, халқнинг моддий ва маданий турмуш даражасини муттасил юксалтиришни олий мақсад қилиб олган иқтисодий стратегияни ишлаб чиқди. Партия фан-техника революциясининг ютуқлари билан социалистик хўжалик системасининг афзалликларини бирга қўшиш зарурлиги тўғрисидаги қоидани илгари сурди, коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтириш, хўжалик юритишнинг интенсив методларига ўтиш, ишлаб чиқариш самарадорлигини ва иш сифатини ошириш йўлларини очиб берди.

КПСС Лениннинг кооператив плани ғояларини ижодий ривожлантириб, социалистик қишлоқ хўжалигидаги ишлаб чиқарувчи кучларни тез ривожлантириш ва ишлаб чиқариш муносабатларини доимо такомиллаштириш асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини узлуксиз ўстиришни, уни ихтисослаштириш ва концентрациялашни ривожлантиришни, деҳқончилик ва чорвачилик маданиятини юксалтиришни таъминлайдиган йўлни ишлаб чиқиб, узлуксиз амалга оширмоқда.

Ишчилар синфи етакчилик ролини ўйнайдиган совет жамиятининг уюшқоқлигини янада кучайтиришга, шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги, ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасидаги муҳим тафовутларни аста-секин тугатишга, мамлакатдаги барча миллат ва элатларни муттасил бир-бирига яқинлаштиришга, уларнинг қардошларча дўстлиги ва бирлигини мустаҳкамлашга қаратилган ҳозирги социал сиёсатнинг мақсад ва вазифалари иқтисодий стратегия билан чамбарчас боғлиқ равишда белгилаб берилди.

Социалистик демократияни янада ривожлантириш ва чуқурлаштириш, совет давлатчилигини, ривожланган социализмнинг бутун сиёсий системасини такомиллаштириш программаси муваффақиятли равишда амалга оширилмоқда. Дунёда биринчи умумхалқ давлатининг Асосий Қонуни — СССРнинг янги Конституцияси ижодий марксизм-ленинизмнинг буюк ҳужжатидир. Лениннинг халқ ҳокимияти тўғрисидаги ғояларининг ривожи ва конкрет ифодасидир.

Душманларимизнинг социализмни гўё кишилар ташаббуси, ҳуқуқлари ва эркинлигини бўғувчи жамият қилиб кўрсатиш йўлидаги уринишларидан ҳам бемаънироқ ҳеч нарса йўқ. Ғоят кенг омманинг доимо ўсиб бораётган сиёсий ва меҳнат активлиги, уларнинг барча жамоат ва давлат ишларини муҳокама қилиш ва ҳал этишдаги иштироки Лениннинг «Жонли, ижодий социализмни халқ оммасининг ўзи барпо этади», деган хулосаси тўғрилигини тасдиқлаб турибди.

Партия билан халқнинг бутун фаолияти ривожланган социалистик жамиятни янада мустаҳкамлашга, коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришга, ижтимоий муносабатларни такомиллаштиришга, гражданларни коммунистик ғоявийлик руҳида тарбиялашга қаратилган. Партиянинг кўп қиррали ташкилотчилик ва сиёсий иши, ишчилар синфи, колхозчи-деҳқонлар ва халқ зиёлиларининг фидокорона меҳнати натижасида Ватанимиз кейинги ўн беш йил мобайнида коммунистик қурилишнинг барча жабҳаларида анча олға силжиди. Экономика, фан ва маданиятни ривожлантиришда жуда катта муваффақиятларга эришилди. Дунёда энг катта ёқилғи-энергетика комплекси барпо этилди. Саноат маҳсулоти ҳажми анча кўпайди, қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базаси ўсди. Мамлакатнинг мудофаа қобилияти мустаҳкамланди. Социал программа муваффақиятли бажарилмоқда, совет кишиларининг фаровонлиги ўсмоқда. Аҳоли жон бошига тўғри келадиган реал даромадлар тахминан икки баравар кўпайди, аҳолининг қарийб учдан икки қисми янги квартираларга кўчиб кирди ва уй-жой шароитларини яхшилаб олди.

КПСС Ленин васиятларига амал қилиб, эришилган натижаларни танқидий баҳоламоқда, ўз куч-ғайратларини етилган проблемаларни ҳал этишга сарфламоқда, камчиликларни дадил очиб ташламоқда, коммунистларни, меҳнаткашларни ривожланган социализмнинг ҳамма имкониятларидан максимал даражада самарали фойдаланишга, халқ меҳнати билан вужудга келтирилган ҳамма нарсаларни эҳтиёт қилиб, чинакам тежамкорлик билан ишлатишга сафарбар этмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг 1979 йил ноябрь Пленуми қарорларида, ўртоқ Л. И. Брежневнинг Пленумдаги нутқида совет экономикасини янада юксалтиришнинг туб проблемалари, ишлаб чиқариш самарадорлигини ва иш сифатини анча оширишнинг, халқ фаровонлигини юксалтиришнинг конкрет йўллари белгиланди.

Энг муҳим проблемалар: ёқилғи-хом ашё базасини, энергетикани, металлургияни, машинасозлик ва химия саноатини ривожлантириш, транспортдаги, капитал қурилишдаги ишларнинг аҳволини ҳеч кечиктирмай ва анча яхшилаш, қишлоқ хўжалигини экономиканинг юксак даражада ривожланган секторига айлантириш, озиқ-овқат, халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш проблемалари партиянинг диққат марказида турибди. Экономикани планлаштириш ва бошқаришни, бутун хўжалик механизмини такомиллаштириш соҳасида катта ишлар авж олдириб юборилди. Партия барча партия, давлат ва жамоат ташкилотларидан, хўжалик органларидан интизом ва тартибни янада мустаҳкамлашни, кун сайин қунт билан ташкилотчилик ва тарбиявий иш олиб боришни, ишга ташаббускорлик ва масъулият билан қарашни, қабул этилган қарорларнинг бекаму-кўст бажаришни талаб қилмоқда.

Партия ўзининг бутун ишида мамлакатнинг қудратли илмий потенциалига таянади, халқ маорифини, жамиятнинг маънавий бойлигини ўстириш тўғрисида, ленинча партиявийлик ва халқчиллик принциплари асосида ривожланаётган кўп миллатли социалистик маданият бойликларини кўпайтириш ҳақида доимо ғамхўрлик қилмоқда. КПСС меҳнаткашларнинг коммунистик онглилигини ривожлантиришга, идеология, сиёсий-тарбия ишини яхшилашга, пропаганданинг илмий савиясини, мароқлилиги ва самарадорлигини оширишга, унинг турмуш билан боғланишини мустаҳкамлашга жуда катта эътибор бермоқда. Партия жамиятнинг барча аъзоларини марксизм-ленинизм, совет ватанпарварлиги ва пролетар интернационализми, меҳнатга ва жамоат мулкига коммунистик муносабатда бўлиш, сиёсий ҳушёрлик руҳида ва буржуа идеологиясига нисбатан муросасизлик руҳида тарбияламоқда.

Партия ҳаётининг ленинча нормаларига ва партиявий раҳбарлик принципларига оғишмай риоя қилинмоқда, партия ички демократияси, танқид ва ўз-ўзини танқид изчил ривожлантирилмоқда, КПССнинг ҳар бир аъзосига нисбатан талабчанлик оширилмоқда. Бунёдкорлик фаолиятининг кўламлари ўсиб, вазифалари мураккаблашиб борган сари, тобора кенг халқ оммаси онгли тарихий бунёдкорликка жалб этила борган сари жамиятнинг раҳбар ва раҳнамо кучи бўлган Коммунистик партиянинг роли муттасил ўса боради. КПСС, унинг Марказий Комитети ленинча революцион, жанговар ва меҳнат анъаналарини муқаддас билиб авайлаб сақламоқдалар ва кўпайтирмоқдалар.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг бутун халқаро фаолияти улуғ Ленин ғояларига садоқат руҳи билан суғорилган. Совет Иттифоқининг ташқи сиёсатида пролетар, социалистик интернационализмнинг, тинч-тотув яшашнинг Ленин томонидан илгари сурилган ва илмий жиҳатдан асослаб берилган принциплари амалга оширилмоқда. КПСС ва Совет давлати социалистик мамлакатларнинг бирлиги ва жипслигини мустаҳкамлаш, империализмга, янги мустамлакачилик ва ирқчиликка қарши курашаётган халқларга ёрдам ва мадад бериш учун, тинчлик ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш, қуролланиш пойгасини тўхтатиш ва қуролсизланиш учун мумкин бўлган ҳамма чораларни кўрдилар ва кўрмоқдалар.

КПСС Тинчлик программасини илгари сурди ва бу программани амалга ошириш учун изчил кураш олиб боряпти. Социалистик давлатлар билан капиталистик давлатлар ўртасида бир қанча шартномаларнинг тузилганлиги ва улар ўртасида ўзаро манфаатли ҳамкорликнинг ривожланиб бораётганлиги, Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган Умумевропа кенгашининг муваффақиятли ўтказилганлиги халқаро кескинликнинг юмшатилишини чуқурлаштиришга олиб келди. СҚЧ-2 тўғрисидаги Совет — Америка шартномасининг кучга кириши жаҳондаги сиёсий иқлимни кўп жиҳатдан соғломлаштиришга ёрдам бера олади. Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг амалий таклифлари, Совет Иттифоқининг тинчлик соҳасидаги янги тинчлик ташаббуслари Европада қурол-яроғлар ва қуролли кучларни қисқартириш, тинчлик ва хавфсизликни чинакам мустаҳкамлаш учун реал истиқболлар очиб беради.

СССР, социалистик мамлакатлар, планетанинг барча тинчликсевар кучлари кескинликни юмшатиш халқаро муносабатларда етакчи тенденция бўлиб қолиши учун, сиёсий кескинликнинг юмшатилишини ҳарбий кескинликни юмшатиш билан тўлдириш учун сабот-матонат билан кураш олиб бормоқдалар.

Жаҳонда рўй бераётган ижобий ўзгаришлар империалистик реакциянинг шиддатли қаршилигига дуч келмоқда. Милитаристик ва реакцион доиралар кескинликнинг юмшатилишига қарши ҳаракатларини кучайтирмоқдалар, кучлар нисбатини ўз фойдасига ўзгартиришга интилмоқдалар, қуролланиш пойгасини авж олдирмоқдалар, бошқа мамлакатларнинг ички ишларига аралашиш ва халқларнинг озодлик ҳаракатларини бостиришга уринмоқдалар.

Тинчлик ва социализм ишига душман бўлган буюк давлатчилик, гегемончилик сиёсатини ўтказиб келаётган Хитой раҳбарлари империализмнинг бевосита гумаштаси бўлиб майдонга чиқмоқдалар. КПСС ана шу сиёсатнинг реакцион моҳиятини фош қилиб, маоизм идеологияси ва практикаси илмий социализмга тамомила ёт эканлигини кўрсатиш билан бирга давлатлар ўртасидаги муносабатларни нормаллаштириш, СССР билан ХХР ўртасида чинакам яхши қўшничилик ва ўзаро манфаатли ҳамкорликни муттасил ёқлаб чиқмоқда.

Марксча-ленинча ғояларнинг жозиба кучи, реал социализм обрў-эътибори ва таъсирининг ўсиб бораётганлиги синфий душманнинг қаттиқ қаршилик кўрсатишига сабаб бўлмоқда. Буржуазия ва унинг идеологлари, ҳар қандай ниқобдаги оппортунистлар ва ревизионистлар коммунизмга қарши курашни кучайтирмоқдалар, марксизм-ленинизмни сохталаштириб, унинг революцион моҳиятини заифлаштириб кўрсатишга, илмий социализм билан бу назарияни социалистик мамлакатларда амалга ошириш практикаси ўртасида «зиддиятлар» қидириб топишга уринмоқдалар. Улар марксча-ленинча таълимотнинг жаҳоншумул-тарихий аҳамиятини, социализм муваффақиятларини камситиб кўрсатиш, социалистик турмуш тарзини обрўсизлантиришга интилмоқдалар. Коммунистлар империализм ва унинг гумашталарининг кирдикорларига ўз сафларини интернационал тарзда жипслаштириш, буржуа идеологиясига, ревизионизм, догматизм, миллатчиликка қарши, марксизм-ленинизмнинг поклиги ва уни ижодий ривожлантириш учун изчил кураш олиб бориш билан жавоб бермоқдалар.

Совет кишилари В. И. Ленин туғилган куннинг 110 йиллигини сиёсий активлик ва меҳнат ғайрати ғоят юксалган бир вазиятда кутиб олмоқдалар. Москва ва Ленинград корхоналаридаги илғорларнинг ташаббуси билан мамлакатда шахсий беш йиллик топшириқларни 1980 йил 22 апрелгача бажариш учун ватанпарварлик ҳаракати авж олиб кетди.

Содиқ ленинчи ўртоқ Л. И. Брежнев бошчилигидаги партия Марказий Комитети, Марказий Комитет Сиёсий бюроси теварагига маҳкам жипслашган совет халқи КПССнинг бош йўлини, унинг ички ва ташқи сиёсатини қизғин маъқуллаб, якдиллик билан қўллаб-қувватламоқда. Бизнинг мамлакатимиз ўзининг синалган авангарди раҳбарлигида комил ишонч билан Ленин йўлидан коммунизм сари олға бормоқда.

КПСС Марказий Комитети Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 110 йиллигини катта умумхалқ байрами сифатида нишонлашга қарор қилди. Москва шаҳрида, республика, ўлка, область, округ, шаҳар ва район марказларида, меҳнаткашларнинг коллективларида, ҳарбий қисмлар ва бўлинмаларда тантанали йиғилишлар ўтказилсин.

Иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларига, ўлка, область, округ, шаҳар ва район партия комитетларига, бошланғич партия ташкилотларига, СССР Қуролли Кучлари сиёсий органларига юбилей олдидан тайёргарлик соҳасида актив сиёсий ва ташкилотчилик ишини кучайтириб юбориш, куч-ғайратни партия XXV съездининг, КПСС Марказий Комитети 1979 йил ноябрь Пленумининг қарорларини, коммунистик қурилишнинг актуал вазифаларини бажаришга, Ватанимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини ҳар томонлама мустаҳкамлашга сафарбар қилиш таклиф этилди. Тараққиётимизнинг етилган проблемаларини ленинча дадиллик билан ва принципиал равишда қўйиш ҳамда ҳал этиш, мавжуд камчиликларни бартараф қилишда меҳнаткашларнинг кенг иштирок этишини таъминлаш керак.

Шонли йилликка тайёргарлик ва унинг байрам қилиниши халқнинг меҳнат ғайрати ва ижтимоий активлигини янада ривожлантиришга, куч-ғайратни 1980 йил планини бажаришга, ўн биринчи беш йилликни муваффақиятли бошлаб юбориш учун яхши негиз вужудга келтиришга сафарбар қилишда бутун чоралар билан ёрдам бериши лозим. Халқ хўжалигининг барча бўғинларида самарадорлик ва иш сифатини ошириш, меҳнат унумдорлигини ўстириш, ишлаб чиқаришни интенсивлаштириш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, экономикани планлаштириш ва бошқаришни такомиллаштириш, уюшқоқлик ва интизомни мустаҳкамлаш, топширилган иш учун шахсий жавобгарликни кучайтириш масалалари партия, давлат ва хўжалик органларининг, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг диққат марказида туриши керак. «Ленинча, коммунистларча яшаш, ишлаш ва курашиш» деган мавзуда 1980 йилнинг март-апрелида очиқ партия йиғилишларини ўтказиш тавсия этилсин. Бу йиғилишларда КПСС Марказий Комитети 1979 йил ноябрь Пленумининг қарорлари, ушбу қарор, ўртоқ Л. И. Брежневнинг кўрсатмалари асосида партия ташкилотларининг вазифалари муҳокама қилинсин.

В. И. Ленин туғилган куннинг 110 йиллигини муносиб кутиб олиш, ўнинчи беш йилликни муваффақиятли тугаллаш учун оммавий социалистик мусобақа авж олдирилсин. Беш йиллик топшириқларини юбилейгача бажарган меҳнат коллективлари ва ишлаб чиқариш илғорларини мукофотлаш учун фахрий Ленин ёрлиғи таъсис этилсин. Фан ва техника давлат комитети, ВЦСПС, министрликлар ва идоралар мусобақа ғолиблари учун СССР Халқ хўжалик ютуқлари виставкасига бориш ва Лениннинг хотира жойларини зиёрат қилиш учун зарур миқдорда йўлланма ажратиб беришни кўзда тутсинлар.

Партия ва комсомол сиёсий ўқуви, иқтисодий таълим системасида, ўқув юртларида, бутун ғоявий-тарбиявий ишда асосий эътибор Маркс, Энгельс, Ленин асарларини, КПССнинг тарихий тажрибасини конкрет иқтисодий ва сиёсий вазифаларни ҳал этиш билан чамбарчас боғланган ҳолда чуқур ўрганиб чиқишга қаратилсин. Ленин ғояларининг халқаро аҳамияти, актуаллиги, музаффарона кучи ҳар томонлама кўрсатиб берилсин. Партиянинг Ленин васиятларини амалга ошириш, марксча-ленинча таълимотни ижодий ривожлантириш соҳасидаги революцион ўзгартирувчилик фаолияти кенг кўрсатиб берилсин, ривожланган социалистик жамиятнинг муваффақиятлари, КПССнинг ички ва ташқи сиёсати бутун чоралар билан пропаганда қилинсин. Социалистик ҳамдўстлик халқларининг тарихий ғалабалари, социализмнинг капитализмга нисбатан туб афзалликлари яққол тушунтириб берилсин.

КПСС Марказий Комитетининг «Идеологик, сиёсий-тарбиявий ишларни янада яхшилаш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ ғоявий-тарбиявий фаолиятни такомиллаштириш таъминлансин. Меҳнаткашларни В. И. Лениннинг ҳаёти ва фаолияти мисолида, Коммунистик партия ва совет халқининг революцион, жанговар ва меҳнат анъаналари руҳида тарбиялашга алоҳида эътибор берилсин.

Иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, КПСС Москва шаҳар комитети, ўлка ва область партия комитетлари, Бутуниттифоқ «Билим» жамияти правлениеси Москвада, иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида, ўлка ва область марказларида «Ленин иши яшамоқда ва ғалаба қозонмоқда» деган ижтимоий-сиёсий мавзуда доклад қилиб, лекциялар ўқишни кучайтирсинлар, суҳбатлар ўтказсинлар.

Партия, касаба союз, комсомол ташкилотлари, маданият органлари революция ветеранлари, уруш ва меҳнат қаҳрамонлари билан учрашувлар ўтказсинлар, Ленин яшаган ва ишлаган жойларга юриш ҳамда экскурсияларни, В. И. Ленинга, Коммунистик партияга бағишланган спектакллар, кино ва телефильмлар, музика фестивалларини, бадиий виставкалар ва китобхонлар конференцияларини уюштирсинлар.

Давлат ва халқ музейлари, Ленин хоналарининг экспозициялари янгилансин, В. И. Лениннинг ҳаёти ва фаолияти ҳақида ҳикоя қилувчи китоб виставкалари ва фото кўргазмалар, кутубхоналар, маданий-оқартув муассасалари, кўргазмали агитация кўрик-конкурслари ташкил этилсин.

КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Марксизм-ленинизм институти, Ижтимоий фанлар академияси СССР Фанлар академияси билан биргаликда 1980 йил апрель ойида Москвада «Марксизм-ленинизм ва ҳозирги замон» деган мавзуда илмий конференция ўтказсинлар.

Газета ва журналларнинг редакциялари, ТАСС, СССР Телевидение ва радио эшиттириш давлат комитети В. И. Ленин юбилейига тайёргарликни ва юбилейнинг нишонланишини кенг ёритсинлар.

* * *

КПСС Марказий Комитети коммунистларни, комсомолларни, барча совет кишиларини Владимир Ильич Ленин юбилейини коммунизм учун курашда янгидан-янги муваффақиятлар билан кутиб олишга, ўнинчи беш йилликнинг якунловчи йилини ленинча зарбдор иш йилига айлантиришга чақиради.

Яшасин революцион кураш, коммунистик бунёдкорлик ва тинчлик байроғи — ленинизм!

Улуғ Лениннинг номи ва иши абадий яшайверсин!

Яшасин коммунизм бунёдкори — улуғ совет халқи!

Яшасин Совет Иттифоқининг ленинчи Коммунистик партияси!

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети

КОММУНИСТИК БУНЁДКОРЛИК ИЛМИ—АМАЛДА

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВНИНГ „ҲОЗИРГИ БОСҚИЧДА КПСС ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТИНИНГ АСОСИЙ МАСАЛАЛАРИ ТЎҒРИСИДА“ГИ НУТҚЛАРИ ВА ДОКЛАДЛАРИ ИККИ ТОМЛИК ТЎПЛАМИ БОСИЛИБ ЧИҚИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН

«Тарихий воқеаларнинг, катта сиёсий қарорларнинг чинакам аҳамияти, одатда дарров, кетма-кет аниқланавермайди, балки кейинроқ, ниятлар билан олинган натижаларни қиёс қилиш, шу воқеалар ва қарорларнинг турмушнинг бирон-бир соҳасига ўтказган ҳақиқий таъсирини баҳолаш мумкин бўлиб қолганидан кейин аниқланади. Тарихий масофа икир-чикирларни, жузъий нарсаларни унчалик сезилмайдиган қилиб юбориб, шу тариқа бош ва асосий натижани яхшироқ, яққолроқ кўриш имконини беради...»

Ўртоқ Л. И. Брежневнинг қўриқ ва бўз ерлар ўзлаштирилишининг 20 йиллигига бағишланиб Олмаота шаҳрида ўтказилган тантанали мажлисда 1974 йил мартида айтган мана шу сўзларини КПСС билан совет халқи қилган бунёдкорлик ишларининг «Ҳозирги босқичда КПСС иқтисодий сиёсатининг асосий масалалари тўғрисида»ги китобда ўқувчилар кўз ўнгида намоён бўладиган улуғвор манзараси бошланадиган нуқта деб ҳисобласа бўлади. Китобнинг иккинчи, анча кенгайтирилган бу нашри (биринчиси 1975 йилда чиқарилган эди) партиямиз билан мамлакатимиз турмушидаги салкам ўн беш йиллик даврни — 1964 йил ноябридан 1979 йил апрелигача бўлган даврни акс эттиради.

Тўпламга Л. И. Брежневнинг ривожланган социализм босқичида партия иқтисодий сиёсатининг моҳиятини чуқур ва атрофлича очиб берадиган нутқлари, мақолалари, докладлари ва китоблари тўлалигича ёки қисман киритилган. Улар жамиятимиз турмушининг ҳамма соҳаларидаги сифат силжишларини характерлайди, бу силжишлар эса мамлакатни коммунизм йўлидан иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ва маданий ривожлантиришнинг партия белгилаб берган программасини амалга ошириш соҳасида совет халқи қилган катта меҳнатнинг натижасидир. Улар халқ хўжалигини бошқаришни такомиллаштириш йўлида, совет кишиларининг турмушини ҳар томонлама яхшилаш учун иқтисодий ўсишни жадаллаштириш йўлида КПСС Марказий Комитети, унинг Сиёсий бюроси, ўртоқ Л. И. Брежневнинг собитқадам, изчил курашини кўрсатади. Айни шу мақсад КПСС ишлаб чиқаётган ва амалга ошираётган тадбирларнинг бутун мажмуасини ўзига сингдириб олади. «Ҳамма нарса инсон учун, инсоннинг бахт-саодати учун» деган шиор — партиямиз фаолиятининг қонунидир, Ватан, партия шу шиорга муттасил амал қилмоқда.

* * *

«Ҳозирги босқичда КПСС иқтисодий сиёсатининг асосий масалалари тўғрисида» номли икки томлик «Тикланиш» ва «Қўриқ» китоблари билан бошланади.

Бутун жаҳонга машҳур бўлган мана шу асарлар гарчи тўплам ўз ичига олган даврдан ташқари чиқса ҳам, аммо унинг умумий тўқимасига ҳайратомуз узвий равишда уйғунлашган. Мамлакатнинг кечаги куни, биз босиб ўтган йўл ҳозир ўртага қўйилаётган ва ҳал этилаётган вазифалар билан жуда чамбарчас боғлиқ эканлигини намоён этувчи «Тикланиш» ва «Қўриқ» асарлари социалистик экономиканинг битмас-туганмас резервларини, планли хўжалик имкониятларини, зарурат туғилган тақдирда ўз кучларини қайта гуруҳлаштириб олишга, уларни бош йўналишларга жамлашга ва ҳар қандай қийинчиликларни бартараф этишга қодир бўлган мамлакатнинг улуғ қудратини яна бир карра кўрсатади. Гарчи эндиликда планларимизнинг кўлами, проблемаларнинг миқёси ва мураккаблиги беқиёс даражада шак-шубҳасиз ўсган бўлса ҳам, ўша йилларнинг ғоят бой практикаси, партия билан халқнинг тарихий тажрибаси — бебаҳо бисотгина бўлиб қолмай, шу билан бирга ҳозирги вазифаларимизни ҳал этишнинг таъсирчан воситаси ҳамдир.

Изчилликнинг яна бир йўлини қайд этиб ўтиш лозим. Эндиликда анча олислашиб қолган ўша даврда ҳам, ҳозирги кунда ҳам ишнинг муваффақияти партия билан халқнинг бирлиги, халқнинг ўз партиясига астойдил ишончи, унинг партия теварагида жипслашганлиги туфайли таъминланди ва таъминланмоқда. Партия ва давлат куч-ғайратларининг миллион-миллион совет кишилари ташаббускорлиги ва ғайрат-шижоати билан узвий равишда бирга қўшиш — қабул этилган планлар бажарилишининг, коммунизм улуғ идеаллари тантанасининг реал гаровидир. Бу — китобнинг бошидан охиригача сингдириб юборилган бош мавзуларнинг биридир.

Тўплам материаллари КПССнинг экономика соҳасидаги раҳбарлик, сафарбар этувчилик ва раҳнамолик ролини яққол очиб беради. Партия мамлакатнинг иқтисодий потенциалини узлуксиз кучайтириш, социалистик ижтимоий муносабатларни такомиллаштириш, «ҳар бир совет кишисининг манфаатларига дахлдор» (2-том, 362-бет) бўлган актуал проблемаларни ҳал этишдан иборат ленинча бош йўлни амалга ошира бориб коммунизм қурилиши соҳасидаги бутун ишга собитқадам, илмий асосланган ва планли характер бахш этмоқда. Мамлакат урушдан кейинги қийин ва қаҳрамонона тикланиш даврини бошдан кечираётган пайтда шундай бўлган эди. Қўриқ қаҳрамонлигининг шонли йилларида шундай бўлди. Ватанимиз айни бир вақтда ўнлаб жуда муҳим халқ хўжалик программаларини амалга ошираётган, катта-катта корхоналарни барпо этаётган, турмушимизнинг ҳамма соҳаларини такомиллаштиришда комил ишонч билан олға бораётган ҳозирги пайтда ҳам шундай бўлмоқда.

Жуда катта иқтисодий қудратга эга бўлган ривожланган социализм жамияти учун халқ хўжалиги комплексини бошқаришнинг сифати, совет индустриясининг ва коллективлаштирилган йирик қишлоқ хўжалигининг ҳамма резервлари ва имкониятларини ишга солиш алоҳида аҳамият касб этади. Бу масала Коммунистик партия, унинг Марказий Комитетининг доимо диққат марказида турибди. Ўртоқ Л. И. Брежневнинг ҳозирги босқичдаги иқтисодий сиёсат масалаларига оид асарлари партиянинг КПСС Марказий Комитети 1964 йил октябрь, 1965 йил март ва сентябрь Пленумларидан бошлаб олиб бораётган коллектив изланишларининг, сарфлаётган жуда катта куч-ғайратларининг ўзига хос тарихи сифатида ҳам намоён бўлади. КПССнинг XXIII, XXIV ва XXV съездлари ҳар томонлама қўллаб-қувватлаган ана шу изланишлар, мана шу куч-ғайратлар КПСС Марказий Комитетининг 1978 йил июль ва 1979 йил ноябрь Пленумлари материалларида, КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг «Планлаштиришни яхшилаш ҳамда хўжалик механизмининг ишлаб чиқариш самарадорлигини ва иш сифатини оширишга таъсирини кучайтириш тўғрисида»ги қарорида ўз ифодасини топди ва янада ривожлантирилди. Ленин васиятларига садоқатли партиямиз «коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларига партия ва давлат раҳбарлигининг форма ҳамда методларини такомиллаштириш юзасидан белгиланган йўлдан муттасил олға бормоқда» (1-том, 186-бет).

Бу ўринда меҳнаткашларнинг ўзини актив бошқарув фаолиятига янада кенгроқ жалб этиш, бу ишда уларнинг тажрибаси ва билимларидан янада тўла-тўкис фойдаланиш жуда муҳим роль ўйнаши лозим. Бу — ижтимоий системамиз табиатининг ўзидан келиб чиқади. Чинакам демократизм, барча давлат ва жамоат ишларини ҳал этишда омманинг актив иштирок қилиши системамизнинг табиатига узвий равишда хосдир. Етук социализм босқичида, умумхалқ давлати шароитида меҳнаткашлар оммасининг мамлакат турмушини бошқаришда тобора кенг миқёсда актив қатнашиши совет жамиятининг сиёсий ривожланишида туб йўналиш сифатида мустаҳкам қарор топди. Бу эса янги Конституциямизнинг руҳи ва мазмунига мос бўлиб тушади, партия революцион ўзгартирувчилик фаолиятининг улуғвор натижаси бўлиб ҳисобланади. Омма давлат органлари орқали ҳам, шунингдек кенг тармоқли оммавий жамоат ташкилотлари орқали ҳам жамиятни бошқаришнинг хилма-хил формаларида нақадар кенг ва чуқур иштирок этса, «бизнинг давлат ва жамоат тузумимиз шу қадар бақувват бўлади, коммунистик қурилиш вазифаларини шу қадар муваффақиятлироқ ҳал этаверамиз» (2-том, 225-бет). Экономикани, жамият турмуш фаолиятининг бошқа соҳаларини бошқаришни такомиллаштириш ва бу бошқарувда халқ оммасининг иштирокини кенгайтириш — ягона жараённинг икки жиҳатидир.

Планлаштиришни яхшилаш, ўртоқ Л. И. Брежневнинг ибораси билан айтганда, социализм экономикаси олий мактабининг вазифаларини, коммунизм йўлидаги энг мураккаб ва энг ижодий вазифаларни ҳал этиш калитидир. Маълумки, планлаштириш «социализм шароитида халқ хўжалигига раҳбарлик қилишнинг марказий бўғини, ўзагидир» (2-том, 40-бет). Тўплам материалларида планлаштиришнинг илмий даражасини янада ошириш, планлаштиришга ва халқ хўжалиги соҳасида катта қарорлар қабул қилишга комплекс ёндашишни жорий этиш, узоқ муддатли программаларни чуқур ишлаб чиқиш ва жорий планларни узоқ муддатли программалар билан мувофиқлаштириш, маҳаллий шароитларни янада пухта ҳисобга олиш ва шу сингари аниқ талаблар баён этилган.

Мана шу талабларнинг кўплари амалда рўёбга чиқарилаётган ҳозирги вақтда биз партиянинг экономика соҳасидаги у ёки бу қарорни қабул қилишга нақадар қатъият билан ва асосли равишда ҳозирлик кўраётганлигининг муҳимлигини ҳам, шу қарорлар нақадар улуғвор тадбирларни белгилаётганини ҳам жуда тўла-тўкис баҳолай оламиз. Бир мисол келтирайлик: бундан ўн бир йил муқаддам ўртоқ Л. И. Брежнев ВЛКСМ Марказий Комитетининг тантанали пленумида сўзлаган нутқида, пўлат эритиш 1968 йилда 107 миллион тоннага етади, нефть қазиб олиш 300 миллион тоннадан ошиб кетади, электр-энергия ҳосил қилиш 640 миллиард киловатт-соатни ташкил қилади (1-том, 378-бет) деб гапирган эди. Ҳозир эса орадан икки беш йиллик ўтгач, биз 150 миллион тоннадан кўпроқ пўлат эритяпмиз, 1.200 миллиард киловатт-соатдан зиёд электр-энергия ҳосил қиляпмиз ва нефть қазиб олишда 600 миллион тоннадан ошиб кетай деб турибмиз! Партиянинг китобда тўла-тўкис очиб берилган иқтисодий сиёсати, планлаштириш ва бошқариш соҳасидаги изланишлари совет кишиларининг илҳомбахш меҳнати билан мана шундай тарзда халқ хўжалик кўрсаткичлари конкрет тилида ифодаланмоқда.

КПСС, давлатимиз қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини ривожлантиришга доимо ғамхўрлик қилиб келяпти. Партиянинг ҳозирги аграр сиёсати КПСС Марказий Комитетининг 1965 йил март Пленумидан бошланганлиги маълум. Шу сиёсат амалга оширилган сайин колхоз ва совхозларнинг иқтисодий базаси қандай мустаҳкамланганлиги, қишлоқ хўжалигининг ижтимоий секторидаги ишлаб чиқариш фондлари кўпайганлиги, унинг структураси такомиллашганлиги, унинг электрлаштириш жараёни давом этганлиги, кадрлар тайёрланганлиги, совет қишлоғининг социал ва маданий муаммолари ҳал этилганлиги китобда кўрсатиб берилган. Илгари бизда аслида сув хўжалиги ва мелиорация, чорвачилик ва ем-хашак ишлаб чиқариш машинасозлиги, қишлоқ қурилиши, омихта ем ва микробиология саноати сингари ихтисослаштирилган мустақил йирик тармоқлар йўқ даражада эди. Энди улар бор. Трактор ва қишлоқ хўжалиги машинасозлиги, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш, қайта ишлаш саноати ҳам ғоят ривож топди. Мана шуларнинг ҳаммаси бирга қўшилиб қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини юксалтиришни таъминлашга хизмат қилувчи ўсиб бораётган индустриал комплексни ташкил этади.

Мана шу ва бошқа тадбирларнинг натижаларини ўртоқ Л. И. Брежнев ўзининг КПСС Марказий Комитети 1979 йил ноябрь Пленумидаги нутқида таърифлаб берди. Қишлоқ хўжалигининг маҳсулдорлиги ошди. Энди биз айрим йилларда мамлакатнинг асосий ғаллазорларига шикаст етказаётган об-ҳаво инжиқликларини озроқ чиқим қилиб бартараф этяпмиз. Қишлоқдаги ўзгаришлар, партиянинг ғайрати ва иродаси, халқнинг шавкатли меҳнати туфайли беш йилликнинг тўрт йили мобайнида ялпи дон ҳосили йилига ўрта ҳисобда 209 миллион тоннага етказилди ёки аввалги беш йилликка нисбатан 27 миллион тоннага яқин кўпайтирилди. Ҳатто жуда оғир келган бу йилда ҳам 179-миллион тонна дон ҳосили олинди.

Бу эса КПСС аграр сиёсатининг узоқни кўзлаши ва тўғрилигини яққол тасдиқлайди. Айни вақтда, деб уқтирилади тўпламда, бу соҳадаги ҳамма ишни ҳам кўнгилдагидек, деб бўлмайди. Совет кишиларининг ўсиб бораётган эҳтиёжлари қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини ва аввало чорвачиликни янада тезроқ ривожлантиришни талаб қилади. Кейинги вақтларда халқ фаровонлигининг ошиши айни чорвачилик маҳсулотларига бўлган талабни кучайтирди. «Шу муносабат билан гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар етиштириш анча кўпайтирилган бўлишига, тармоқнинг иши яхшиланишига қарамай, чорвачилик ривожининг ҳозирги даражаси тез ўсиб бораётган эҳтиёжларга жавоб бера олмайдиган ҳолат вужудга келди». Китобда партиянинг умуман қишлоқ хўжалигини ва хусусан чорвачиликни янада ривожлантириш юзасидан ишлаб чиққан тадбирлари системаси батафсил очиб берилган. (2-том, 487—522-бетлар).

* * *

Партия янги вазифаларни ва уларни ҳал этиш йўлларини белгиларкан, жамият ўз эҳтиёжларининг нималар эвазига қондирилишига, бу ишга қанча куч, ресурс ва вақт сарф бўлишига мутлақо бефарқ қарай олмаслигига асосланади. Мана шу эҳтиёжлар нақадар яхши қондирилишига ҳам, ясалган буюмлар нақадар узоқ вақт хизмат қилишига ҳам, янги машиналар нақадар пухта ва унумли ишлай олишига ҳам жамият бефарқ қарай олмайди. Бинобарин, биз коммунистик бунёдкорлик йўлидан нақадар олға борганимиз сайин совет кишисининг меҳнати билан ишлаб чиқарилган, Ватанимизнинг гўзал табиати бизга инъом қиладиган ҳамма нарсаларга омилкорлик билан, тежаб-тергаб ёндашиш шу қадар муҳим бўлиб қолаверади. Ҳар қандай маҳсулот нақадар самарали ва нақадар сифатли ишлаб чиқарилиши, ҳар қандай иш нақадар самарали ва сифатли бажарилиши тўғрисидаги масала ҳам шу билан чамбарчас равишда боғланган.

Тўплам 1964 йил 6 ноябрь кунини, «Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 47 йиллиги» тўғрисидаги докладда ўртоқ Л. И. Брежнев биринчи марта «ишлаб чиқаришнинг миқдорий ўсишигагина эмас, унинг сифат жиҳатига ҳам кўпроқ эътибор бериш» зарурлиги тўғрисида гапирган, маҳсулот сифатини оширишни «ижтимоий меҳнат унумдорлигини ўстиришнинг энг муҳим резервларидан бири» деб таърифлаган пайтни бизга эслатади (1-том, 123-бет). Ўша пайтдан бери самарадорлик ва сифат проблемаси партия иқтисодий стратегиясининг марказига чиқариб қўйилди. Бу нарса икки томлик материалларида ҳам жуда яхши кўрсатиб берилган. Ҳозир самарадорлик ва сифат учун кураш чинакам умумхалқ характери тусини олди.

Шу муносабат билан иқтисодий тежашни қатъиян кучайтириш ёки ҳатто қатъиқлаштириш вазифаси ҳам алоҳида актуаллик касб этди. Ҳозир Совет Иттифоқи маҳсулотнинг деярли ҳамма турларини 15—20 йил аввалгига нисбатан икки-уч ҳисса, баъзиларини эса бир неча баравар кўп ишлаб чиқармоқда. Шундай бўлса ҳам гоҳ у, гоҳ бу нарса етишмай турибди. Гарчи эҳтиёжлар тез ўсиб бораётганини ҳисобга олиш лозим бўлса ҳам, аммо бу етишмовчиликнинг сабаби шугина эмас. Маҳсулотнинг сифатидан кўра, ишлаб чиқарилган нарсалардан самарали, оқилона фойдаланиш ўрнига ишлаб чиқариш ҳажмларини оширишга кўпроқ эътибор бериш одати, ўзига хос анъанаси ҳам бунга сабаб бўлмоқда.

Дарвоқе, сўнгги омил ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлиб қолмоқда. Сифат ва самарадорлик омилидан тўла-тўкис фойдаланилган тақдирда, саноат ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг ҳозирги даражасида ҳам мамлакатнинг металлга ва озиқ-овқат маҳсулотларига, ёқилғига ва бинокорлик материалларига, техникага ва халқ истеъмол қиладиган молларга бўлган эҳтиёжларини анча яхшироқ қондириш мумкин бўлур эди. «Тежамкорлик ва иқтисод сўзлари аслида битта маънони англатади. Мамлакатимизнинг табиий бойликлари нақадар катта бўлмасин, хўжалигимизнинг миқёслари нақадар улкан бўлмасин ва совет кишиларининг меҳнатдаги ғайрат шижоати нақадар зўр бўлмасин, тежамкорлик санъати иқтисодни, яъни экономикани муваффақиятли ривожлантириш гарови бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Сарфланган ҳар сўмни, ҳар бир меҳнат соатини, маҳсулотнинг ҳар бир тоннасини аниқ ҳисоблаш ва ундан самарали фойдаланиш, хўжасизлик ва ландавурликка батамом барҳам бериш қобилияти — бизнинг олий партиявий бурчимиздир» (2-том, 295-бет).

Тежамкорлик режимини изчиллик билан амалга ошириш, моддий ва молиявий ресурслардан оқилона фойдаланиш бундан буён ҳам жуда муҳим умумхалқ, умумдавлат вазифаси бўлиб қолаверади. Бу хусусда тўпламда баён этилган ва конкрет хўжалик масалалари билан боғланган, ҳамда бутун ижтимоий-сиёсий аҳамияти очиб берилган принципиал йўл-йўриқлар етук социализм экономикасини ривожлантиришнинг муҳим проблемасини назарий ишлаб чиқиш жиҳатидан ҳам, амалий тавсиялар бериш жиҳатидан ҳам беҳад қимматлидир.

Икки томликда — айниқса, кейинги йиллардаги асарларда — ишлаб чиқаришни интенсивлаш вазифаси атрофлича таҳлил этилган. Бу ўринда гап аслида партиянинг иқтисодий сиёсатида унинг XXIV съезди асос солган бурилиш тўғрисида бормоқда. Ҳали фойдаланилмай ётган резервларни ишга солиш, иқтисодий ўсишга тобора кўпроқ даражада меҳнат унумдорлигини ошириш ва фан-техника тараққиётини жадаллаштириш йўли билан, мавжуд ишлаб чиқариш қувватларидан тобора тўла фойдаланиш йўли билан, ишлаб чиқаришга сарфланган ҳар бир сўмнинг, фойдаланилган ҳар тонна металл, ёқилғи, цемент, ўғитнинг самарасини ошириш йўли билан эришиш — партиянинг интенсивлашга ёндашиши бизнинг кўз ўнгимизда мана шундай тарзда намоён бўлмоқда. Партия буни фаровонликни янада ошириш билан айни бир вақтда хўжаликни келгусида тезроқ ривожлантириш имкониятларини таъминлашнинг, мамлакат мудофаа қобилиятини лозим даражада сақлашнинг гарови, деб билмоқда.

Фан ва техникани тараққий эттириш экономикани ривожлантиришни интенсивлашнинг энг муҳим воситасидир. Фан-техника ютуқлари социалистик хўжалик юритиш системасининг афзалликлари билан узвий равишда боғланган ҳолда коммунизм моддий-техника базасини вужудга келтиришнинг бош омили, тузумимизнинг капитализмдан афзаллигининг тасдиғи, ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасидаги муҳим тафовутларни тугатишнинг конкрет формаси бўлиб майдонга чиқади. Бироқ шу ютуқларни рўёбга чиқарадиган одамларнинг интизомлилиги, масъулияти, ташаббускорлиги, халқ хўжалигининг барча участкаларида, ишлаб чиқариш фаолиятининг ҳар бир ячейкасида юксак талабчанлик, уюшқоқлик, ишга ижодий муносабат вазияти ҳам жуда муҳимдир. «Қуйидан», аниқроқ қилиб айтганда жамиятнинг энг теран жойларидан бошланадиган миллион-миллион кишиларнинг ижодий активлиги, ташаббускорлиги, меҳнатдаги ғайрат-шижоати — социалистик экономикани ўстиришнинг қудратли кучидир.

Китобда омманинг ташаббускорлиги ва активлигини ривожлантиришга — умумхалқ социалистик мусобақасига кўпгина ёрқин саҳифалар бағишланган. Тўплам кўп миллатли мамлакатимиз ишчилари, деҳқонлари, зиёлилари, барча меҳнаткашларининг иродасига ва ғайратига зўр ишонч руҳи билан суғорилган. Унда ҳозир тобора кўпроқ самарадорлик ва сифат проблемалари теварагига марказлашаётган, халқ хўжалигида энг юксак пировард натижаларга эришишга қаратилган, муқобил планлар билан тобора чамбарчас боғланган, янги инсонни тарбиялашнинг, уни сиёсий жиҳатдан ўстиришнинг, ахлоқий камолотга эриштиришнинг беқиёс воситаси бўлиб қолган социалистик мусобақанинг сифат жиҳатидан янги қирралари чуқур очиб берилади. Мусобақанинг бу қирралари меҳнатга коммунистик муносабат ҳаракатида, айниқса, бўртиб намоён бўлмоқда, ҳозир бу ҳаракатда ўн миллионлаб кишилар қатнашмоқда (2-том, 387-388-бетлар). Партия масалани шу тарзда қўймоқдаки, мусобақани ташкил этишда андазачилик ва расмиятчиликка йўл қўйилмасин, тажрибани баҳам кўриш амалий равишда ташкил этилсин, омманинг ғайрат-шижоатига меҳрибонлик билан қаралсин, бирон-та ҳам фойдали ташаббус сўниб қолмайдиган бўлсин — партия масалани ана шу тарзда қўймоқда, партия, касаба союз, комсомол ташкилотларини, хўжалик раҳбарларини ана шунга даъват этмоқда.

Социализм халқ оммасининг ўзи қилган ҳаракатдир, унинг меҳнати, унинг ижодкорлиги натижасидир. Социализм ишчилар ва колхозчиларнинг, мутахассислар ва олимларнинг ижодий ташаббускорлиги ва омилкорлигини ривожлантириш учун энг қулай имкониятларни яратиб беради. Мана шундай шароитда ҳар бир меҳнатчи ўзини мамлакатнинг ҳақиқий хўжайини, деб — хўжасизликка ва ношудликка тоқат қила олмайдиган актив, тежамкор, масъулиятли ва интизомли хўжайин, деб ҳис этмоғи керак. «Коммунистик характер ва коммунистик онгнинг бу белгилари зўр моддий кучга эга эканини, улуғ Ватанимизнинг ўсиб бораётган қудрати ва бойлигида, совет халқининг фаровонлиги ошиб боришида, Ватанимизнинг мудофаа қобилияти мустаҳкамланишида мужассамлашаётганини биз биламиз, бунга ўз тажрибамизда ишонч ҳосил қилганмиз» (2-том, 224-бет),—деб ёзади ўртоқ Л. И. Брежнев.

Партиямиз халқ хўжалиги ривожини жадаллаштириш имкониятлари ва шарт-шароитларини таҳлил этганда, кундалик вазифаларни амалга оширишга қандай ёндашишни белгилаётганида ҳамиша мана шуларнинг ҳаммасини истиқболга, келгуси кунга қиёс қилиб кўраётганлигини КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг иқтисодий масалаларга доир асарлари яққол кўрсатиб турибди. Ғарбий ва Шарқий Сибирни ривожлантириш, БАМни, Узоқ Шарқдаги саноат ва ўрмон саноати комплексларини барпо этиш, РСФСРнинг Ноқоратупроқ зонасини юксалтириш программалари ва ҳозир бутун халқнинг катта куч-ғайрат сарфлашини талаб қилаётган бошқа бир қанча программалар мамлакатнинг ҳозирги эҳтиёжларинигина эмас, келажакни ҳам кўзлайди, ҳам иқтисодий, ҳам чуқур социал моҳиятга эгадир. Бу программаларнинг амалга оширилиши натижасида ўнлаб янги шаҳарлар, илм-фан ва маданият марказлари барпо этилади, илгари хувиллаб ётган бепоён ерлар гуллаб-яшнайди. Икки томлик материалларида, айниқса, ўртоқ Л. И. Брежневнинг 1977 йил март—апрелида Сибирь ва Узоқ Шарқ бўйлаб қилган сафарига бағишланган материалларда Ленин партиясининг социалистик Ватанимизни келгусида равнақ топтириш, унинг қудратини ошириш тўғрисидаги, коммунизм бинокорларининг янги авлодини тарбиялаб вояга етказиш соҳасидаги ғамхўрлиги ғоят тўла-тўкис намоён бўлган.

Ҳозир олдимизда турган ва келгусида экономика соҳасида пайдо бўладиган тарихий вазифаларни ҳал этишнинг муваффақиятини ҳар тарафлама билимдон кадрлар таъминлайди. «Ҳозирги раҳбар ўзида партиявийликни ишнинг кўзини яхши билиш билан, интизомни ташаббус ва ишга ижодий ёндашиш билан бирга қўшиб олиб бориши лозим. Шу билан бирга раҳбар ҳар бир соҳада социал-сиёсий, тарбиявий жиҳатларни ҳам эътиборга олиши, кишиларга, уларнинг эҳтиёж ва талабларига сезгирлик билан қараши, ишда ва турмушда ўрнак бўлиши лозим» (2-том, 334-бет). Бу сўзларда аслида раҳбарнинг кодекси, барча поғоналардаги кадрларга нисбатан турмуш қўяётган талаблар ўз ифодасини топган. Партия кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш системасини доимо такомиллаштирмоқда. Бу муҳим ишда мавжуд тажрибадан ҳам, янги иш формаларидан ҳам фойдаланиш зарурлигини уқтирмоқда.

* * *

Ленин партияси раҳбарлигидаги совет халқи хўжаликни ривожлантириш соҳасида хилма-хил вазифаларни ҳал этмоқда. Бу соҳадаги ишлар биринчи марта қилинмоқда, кўп ишлар инсоният тарихида мисли кўрилмаган миқёсларда амалга оширилмоқда. Олға томон қўйилган ҳар бир қадам — янги-янги проблемаларга дуч келиш, зўр масъулият билан, баъзан эса таваккал қилиб янги ишларга қўл уриш билан боғланган. Бу ишлар ўртоқ Л. И. Брежневнинг эришилган натижалар чуқур партиявий ошкоралик ва принципиаллик билан таҳлил этилган, камчиликлар анализ қилинган, бундан буёнги иш программаси белгиланган китоби саҳифаларида кўз ўнгимизда намоён бўлиб турибди. Улуғ Ленин васиятларига садоқатли партиямиз келажак йўлини аниқ очиб бераётганини, совет кишилари осойишта, ишчанлик вазиятида, тинч шароитларда яшаб меҳнат қилишлари учун, уларнинг моддий ва маънавий фаровонлик даражаси муттасил ўсиши учун имкони бўлган ҳамма ишни қилаётганини кўриб турибмиз.

Қардош социалистик мамлакатлар янги дунё қурилишидек буюк ишни биз билан ягона сафда туриб олиб бормоқдалар. Улар билан иқтисодий ҳамкорлик қилиш, бу ҳамкорликни ўзаро манфаатдорлик ва социалистик интернационализм негизларида янада ривожлантириш истиқболларини таҳлил этиш, 1971 йилда Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар қабул қилган социалистик иқтисодий интеграция Комплекс программасининг аҳамияти ва унинг қандай бажарилаётганлиги — мана шуларнинг ҳаммаси тўпламда ўз ифодасини топган. Унда КПССнинг, Совет давлатининг социализм мамлакатлари билан муносабатлардаги принципиал позицияси аниқ ифодалаб ўтилган: «ишни чинакам тенг ҳуқуқлилик ва бир-бирининг муваффақиятларидан манфаатдорлик руҳида олиб бориш, миллий манфаатларнигина эмас, интернационал манфаатларни ҳам эсда тутиб қарорлар ишлаб чиқиш лозим. Қандай проблемалар пайдо бўлмасин уларни дўстлик, бирлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш руҳида ҳал этиш кераклигига ишончимиз комил» (2-том, 303-бет).

Ўртоқ Л. И. Брежневнинг ҳозирги босқичда КПССнинг иқтисодий сиёсати масалаларига бағишланган ва ўнлаб янги материаллар билан тўлдирилган асарининг қайта нашр этилиши мамлакатимиз В. И. Ленин туғилган куннинг 110 йиллигига ҳозирлик кўраётган, беш йилликнинг якунловчи босқичига қадам қўяётган ва жонажон партиянинг XXVI съездига тайёргарлик кўра бошлаган бир пайтда катта ғоявий-сиёсий ва назарий аҳамият касб этади. Тўплам материаллари Советлар Ватанини социал-иқтисодий жиҳатдан ривожлантириш соҳасида ўз олдиларида турган вазифаларни ҳал этишда кадрларимизга, оммавий китобхонларга амалий ёрдам беради.

(«ПРАВДА» газетасининг 14 декабрдаги редакцион мақоласи).

Л. И. Брежнев: ХАЛҚЛАР ЎРТАСИДА ҲАМЖИҲАТЛИК ВА ИШОНЧ МУҲИТИ МУСТАҲКАМЛАНСИН

ТОКИО, 14 декабрь. (ТАСС). Бу ерда КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежневнинг «Ҳаёт саҳифалари» номли китоби япон тилида нашр этилди. Уни Япония—Совет маданий алоқаларини ривожлантиришга катта ҳисса қўшаётган «Гэккосо» фирмаси чиқарди.

Леонид Ильич Брежнев япон ўқувчиларига қилган махсус мурожаатномасида бундай деб ёзади:

«Менинг ҳақимдагина эмас, совет халқи ҳақида ҳам, Совет давлати ривожининг энг муҳим босқичлари тўғрисида ҳам ҳикоя қиладиган бу китоб совет кишиларини, Совет мамлакатини, бизнинг турмуш тарзимизни яхшироқ билиб олишга ёрдам беради, шу тариқа бу китобнинг чоп этилиши СССР билан Япония ўртасидаги яхши қўшничилик муносабатларини мустаҳкамлашга кўмаклашади, деб умид қилишни истайман».

«Совет Иттифоқи билан Япония — турли ижтимоий-сиёсий тузумдаги мамлакатлар бўлса ҳам, аммо бу нарса ўзаро манфаатли ҳамкорликка тўсиқ бўлолмайди ва бўлиши лозим эмас, деб ишонаман. Совет ҳокимияти эндигина дунёга келган вақтдаёқ Коммунистик партиямиз билан Совет давлатимизнинг асосчиси В. И. Ленин япон журналистлари билан суҳбатда бундай деган эди: «Ҳатто Япониядаги баъзи доираларнинг бизга нисбатан муросасизлик позициясида турган бўлишларига қарамай мен Совет Иттифоқи билан Япониянинг келгусидаги муносабатларига умидворлик билан қарайман». Очиғини айтганда, Совет—Япония муносабатлари тарихида мураккаб моментлар бўлди, ҳозир ҳам ана шундай моментлар бор. Бироқ 1956 йилда дипломатия муносабатларини тиклаш тўғрисидаги Қўшма декларация имзоланиши билан, менинг назаримда яхши қўшничилик ҳамкорлигини йўлга қўйиш учун дуруст асос пайдо бўлди.

Биз, айниқса, кейинги йилларда Совет—Япония савдо-иқтисодий алоқалари доимо кенгайиб бораётганини мамнуният билан қайд этамиз. Ҳозир Япония ривожланган капиталистик мамлакатлар орасида СССРнинг савдо-сотиқ борасидаги энг катта уч мижозидан биридир. Бу — охирги чегара эмас. Биз иқтисодий ҳамкорлигимизни ўзаро манфаатли асосда чуқурлаштириш учун ҳали бир талай резервлар бор, деб ҳисоблаймиз».

«Совет Иттифоқи Япония билан яхши муносабатда бўлишга астойдил интилмоқда ва биз мамлакатларимиз ўртасида мана шундай муносабатлар ўрнатиш мақсадларига, Осиё қитъасида ва бутун дунёда тинчлик ҳамда хавфсизлик иши манфаатларига хизмат қила оладиган ҳамма ишларни қиляпмиз. Узоқ Шарқдаги ва умуман Осиёдаги умумий сиёсий иқлим мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларнинг қандай ривожланишига кўп жиҳатдан боғлиқ бўлади.

Менинг фикримча, СССР билан Япония ўртасидаги амалий ҳамкорлик ҳозир инсониятни тўлқинлантириб турган кўпгина халқаро проблемаларни ҳал этишда ҳам фойдали бўлиши мумкин. Тинчлик иши учун ҳаётий муҳим бўлган масалаларни ҳал этишда ялпи манфаатдорлик иккала мамлакатимизни бирлаштириб турибди.

Япон халқи, дунёдаги барча тинчликсевар кучлар каби совет кишилари ҳам Хиросима ва Нагасакига ташланган атом бомбаларининг бегуноҳ қурбонлари хотирасини эсда тутадилар, шу сабабли биз бу даҳшатлар такрорланишига йўл қўймаслик учун кучларимизни аямаймиз.

Иккала мамлакатимиз тинч-тотув яшаш ва ўзаро манфаатдорлик принципига таяниб, назаримда, муносабатларни тобора ривожлантириш учун ҳамма имкониятларга эгадирлар.

Биз, совет кишилари Шарқдаги қўшнимиз бўлган япон халқига эзгу туйғулар билан қараймиз. Ушбу китобнинг Японияда нашр этилиши халқларимиз ўртасида ҳамжиҳатлик ва ишонч муҳитини мустаҳкамлашга кўмаклашсин, дейман».

Бундан бир неча кун муқаддам «Кокусай бунка сюппанся» нашриёти Л. И. Брежневнинг «Тинчлик — халқларнинг бебаҳо мулки» номли китобини япон тилига таржима қилиб чиқарган эди. Бу китобга Л. И. Брежневнинг КПСС билан Совет давлатининг ташқи сиёсати масалаларига бағишланган танланган нутқлари ва мақолалари киритилди.

Японияда мана шу икки китобнинг чоп этилиши Япония жамоатчилигининг СССРга, КПСС билан Совет давлатининг сиёсатига қизиқиши ўсиб бораётганлигидан далолат беради.

ОКРУГ КОМИССИЯЛАРИ СОСТАВИГА ВАКИЛЛАР КЎРСАТИЛМОҚДА

Республикада ўнинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советига сайлов ўтказувчи округ сайлов комиссиялари составига вакиллар кўрсатила бошланди. Партия ва жамоат ташкилотлари, меҳнат коллективлари тавсия этаётган кишилар орасида ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторлари, пахта йиғим-терими кампаниясининг қаҳрамонлари, фан ва маданият арбоблари бор. Уларнинг кўплари сайлов ўтказиш соҳасида муайян тажриба орттирган кишилардир.

Гулистон шаҳридаги 3-мактаб ўқитувчилар ва хизматчилар коллективи шу мактаб директори коммунист Карим Ориповни 394-Гулистон сайлов округи комиссиясининг составига вакил қилиб кўрсатдилар.

Наманган областидаги Чортоқ тикувчилик фабрикасининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари тикувчи-моторист, комсомол аъзоси Муборак Мирзажоновани 290-Чортоқ сайлов округи составига вакил қилиб тавсия этдилар.

«Хасково» совхозининг ишчилари ва хизматчилари шу хўжаликнинг бригада бошлиғи, партиясиз актив Эргаш Орзиевни 91-Назарбек сайлов округи комиссияси составига вакил қилиб кўрсатдилар.

(ЎзТАГ).

СССР ОЛИЙ СУДИНИНГ ПЛЕНУМИ

СССР Олий судининг навбатдаги пленуми бўлди. КПСС Марказий Комитетининг «Ҳуқуқ-тартиботни қўриқлаш ва ҳуқуқ бузишларга қарши курашни кучайтириш ишларини яхшилаш тўғрисида»ги қарори ҳамда «СССР Олий суди тўғрисидаги Қонун асосида судларнинг вазифалари ҳақида»ги масала кўриб чиқилди. Пленум судлар ўтказаётган ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш ва ҳуқуқ бузишларга қарши курашни кучайтиришга қаратилган ишлар, айниқса, жамият учун жуда хатарли бўлган жиноятлар қилган шахсларнинг масъулиятини ошириш, шунингдек рецидивистлар, тузалиш йўлига ўтишни мутлақо хоҳламайдиган кишилар, ичкиликбозлар ва текинхўрларга нисбатан масъулиятни ошириш ишлари такомиллаштиришга муҳтожлигини кўрсатди. Шу муносабат билан пленум судлар зиммасига социалистик қонунларга қаттиқ риоя қилиш асосида жиноятчиликка қарши, шу жумладан давлат мулки ва жамоат мулкини ўғирлаш, хўжасизлик, исрофгарчилик, хизмат вазифасини суиистеъмол қилиш, давлатга бериладиган ҳисоботга қўшиб ёзиш, чайқовчилик, гражданларнинг ҳаёти ва соғлиғига тажовуз қилиш, безориликка қарши ҳеч бўшаштирмай қатъий кураш олиб бориш вазифасини қўйди.

Ҳуқуқ бузишларнинг олдини олиш ишида ҳуқуқни ҳимоя этувчи бошқа органлар билан, давлат ва жамоат ташкилотлари билан, меҳнаткашлар коллективлари билан ҳамкорлик қилган ҳолда судларнинг фаолиятини координациялашни янада яхшилаш зарурлигига уларнинг эътибори жалб қилинди. Судларга жиноят қилишга кўмак берувчи сабаб ва шароитларни топиш борасидаги ишларни активлаштириш, ҳар бир Қонун бузиш ҳолига қаттиқ эътибор бериш, ҳуқуқ бузишларнинг олдини олиш чораларини кўриш таклиф этилди.

Болаларни тарбиялаш билан боғлиқ баҳсларни ҳал этишда судларнинг қонунларни қўллаш практикаси тўғрисидаги масала ҳам кўриб чиқилди. Пленум шу ишларни кўриб чиқишда судлар совет оиласини ҳимоя қилиш — давлатнинг энг муҳим вазифаларидан бири эканлигини назарда тутиб, Қонунга қатъий риоя этишларини талаб қилди.

Пленум пораҳўрлик учун жавобгарлик тўғрисидаги қонунларни қўллаш практикаси ҳақидаги ҳамда СССР Олий суди пленумининг 1977 йил 23 сентябрда қабул қилган «Пораҳўрлик тўғрисидаги ишлар юзасидан суд практикаси ҳақида»ги қарори қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги масалани муҳокама қилгач, социалистик мулкни ўғирлаш, хусусий корхона юритиш фаолияти, чайқовчилик каби бошқа оғир жиноятлар билан чамбарчас боғланган кўпчилик ҳолларда пораҳўрлик алоҳида хатарли бўлишини назарда тутиб, судлар зиммасига шу ишларга эътиборни кучайтириш вазифасини қўйди. Пленум пораҳўрликда айбдор бўлган барча кишиларнинг жавобгарликка тортилиши ана шу жиноятга қарши, шунингдек давлатнинг манфаатлари ва гражданларнинг ҳуқуқларига тажовуз этувчи бошқа жиноий ишларга қарши кураш самарадорлигини оширишга ёрдам беришини кўрсатди. Шу муносабат билан пленум пораҳўрликнинг ижтимоий хавфига етарли баҳо бермасликка йўл қўйиб бўлмаслигига судларнинг эътиборини жалб қилди ҳамда ҳисоб ва ҳисобот системасида, ревизия ишидаги камчиликларни синчиклаб аниқлаш зарурлигини ҳамда муҳим Қонун бузишлар бўлганида айбдорларни қонун белгилаб берган жавобгарликка тортиш тўғрисида ажрим чиқариш зарурлигини кўрсатди.

Пленум СССР Олий суди раиси ҳамда СССР Бош прокурорининг суд ишлари бўйича чиқарилган ҳукмлар устидан берган протестларини ҳам кўриб чиқди.

(ТАСС).

ФАННИНГ АКТУАЛ ВАЗИФАЛАРИ

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Планлаштиришни яхшилаш ҳамда ишлаб чиқариш самарадорлиги ва иш сифатини оширишга хўжалик механизмининг таъсирини кучайтириш тўғрисида»ги қарори совет олимлари кўп минг кишилик армияси учун пухта қўлланма бўлди.

СССР Фанлар академияси умумий йиғилишининг сессиясида халқ хўжалигини ривожлантириш актуал проблемаларини ҳал этишда академиянинг вазифаларига бағишланган мунозаралар мамлакатнинг етакчи тадқиқот марказларида фан-техника тараққиётининг бош йўналишларида турган проблемаларни ишлаб чиқарган сари кескин бурилиш бўлаётганлигидан далолат беради.

СССР Фанлар академиясининг вице-президенти, академиянинг Сибирь бўлими раиси академик Г. И. Марчук докладида экономикани программавий тармоқ планлаштиришда Сибирь фанининг иштироки муфассал акс эттирилди. Сибирь шароитларида ҳар бир катта халқ хўжалик лойиҳаси — фан ва техника учун каттакон янги вазифалар комплексидир, чунки шимолий территорияларни ўзлаштириш объектив шароитлари принципиал янгича ёндашиш ва ечимларни тақозо этади.

Сибирь табиий ресурсларини комплекс ўзлаштиришни илмий асослаб беришни кўзловчи узоқ муддатли «Сибирь» программаси ўн биринчи ва ўн иккинчи беш йилликларда Сибирь бўлими фаолиятининг ўзаги бўлиб қолади. Бу программага ўттиздан кўп регионал программалар киради. Регионал программалар эса ресурс — хом ашё проблемаларини ҳал этиш, Байкал-Амур магистрали зонасида атроф-муҳитни муҳофаза қилиш сингари кўп ёқлама масалалар билан, территориал ишлаб чиқариш комплексларини жойлаштириш ва ривожлантириш стратегияси билан боғланган.

Украина Фанлар академиясининг президенти академик Б. Е. Патон докладида олимлар металл олиш ва унга ишлов бериш принципиал янги жараёнлари билан янада кўпроқ шуғулланишга даъват этилди. Порошокли металлургияни муттасил ривожлантириш бу муҳим умумдавлат масаласида, айниқса, революцион ўзгаришлар келтириши мумкинки, Л. И. Брежнев КПСС Марказий Комитетининг 1979 йил ноябрь Пленумида сўзлаган нутқида шунга эътиборни жалб қилди.

Ҳисоб-китобларнинг кўрсатишича, машинасозликда порошокдан ясалган бир минг тонна деталдан фойдаланиш 2,5 минг тонна прокат ёки қуйилмадан, 80 дона металл қирқувчи станокдан холи қилади, 200 га яқин ишчини бошқа ишларга кўчириш имконини беради. Бу тежаш пулга айлантириб ҳисоблаганда янада яққол кўринади — 1 минг тонна буюмда 1,5 миллион сўм чамаси тежалади.

Урал илмий маркази президиумининг раиси академик С. В. Вонсовский ўз нутқини Урал ишлаб чиқарувчи кучларини комплекс равишда ривожлантиришга бағишлади. Молдавия ССР Фанлар академиясининг президенти А. А. Жученко республика олимларининг аграр саноат комплексларини ривожлантиришда қатнашуви тўғрисида гапирди.

Докладлар юзасидан музокараларда мамлакатнинг кўпгина илмий марказлари вакиллари сўзга чиқдилар. Бу марказлар фан-техника тараққиётини жадаллаштиришнинг энг муҳим проблемаларини ҳал қилаяпти.

СССР Фанлар академияси умумий йиғилишининг икки кунлик сессияси охирида қарор қабул қилинди. Бу қарорда халқ хўжалигини ривожлантиришнинг актуал проблемаларини ҳал этишда фундаментал фанларнинг вазифалари акс эттирилган, яқин ўн йилликларда мамлакатни ривожлантириш илмий прогнозида барча тадқиқотчилар қатнашуви катта программаси бор. (ТАСС).

ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

АНДИЖОН, 14 декабрь. (ЎзТАГ). Халқ депутатлари Андижон область Советининг сессияси бўлди. Сессияда область ижроия комитетининг иши тўғрисидаги ҳисобот муҳокама этилди. Область ижроия комитетининг раиси Ж. Ҳасанов доклад қилди. Сессияда областни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1980 йилги плани ва маҳаллий бюджети тасдиқланди.

АЛОҲИДА КИТОБЧА ҚИЛИБ НАШР ЭТИЛДИ

Мамлакат молия министри В. Ф. Гарбузовнинг СССР Олий Совети сессиясида қилган доклади ва якунловчи нутқини ўз ичига олган «СССРнинг 1980 йилги Давлат бюджети тўғрисида ҳамда СССРнинг 1978 йилги Давлат бюджетининг ижроси ҳақида» деган китобча босмадан чиқди.

Сиёсий адабиёт нашриёти босиб чиқарган китобчага, шунингдек, СССРнинг 1980 йилги Давлат бюджети тўғрисидаги Қонун ва СССР Олий Советининг мамлакат 1978 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги ҳисоботни тасдиқлаш ҳақидаги қарори ҳам киритилган. (ТАСС).

ШЎРАЛИСОЙЛИКЛАР ОДИМИ

Бободеҳқонлар беш чаноқли бир дона кўсакда давлат кўрки, деҳқон меҳри, табиат эҳсони бор дейишади. Ҳақ гап, Ҳосил — меҳнат, ўғит, сув, ҳаво ва ёруғлик фарзанди. Эъзозланган экин мўл ҳосил беради, мўл ҳосил — юз ёруғлик, ваъдага вафо деганн. Йил ҳар доим ҳам пахтачилик мижозига мос кела вермайди. Табиат гоҳ қаҳрини сочса, гоҳ чеҳрасини очади. Удуми шуки, ҳалол меҳнат қилган деҳқонни ҳеч қачон ноумид, бенасиба қолдирмайди, сийнасидаги бойликни халққа беради.

Ўтиб бораётган йил пахтачилик учун ноқулай келди дейиляпти. Тўғри, баҳор ўта инжиқлик қилди. Лекин табиатнинг куздаги тантилигига ҳам тан берайлик-да. Ёмғир челаклаб қуядиган, қор бўралаб ёғадиган, совуқ киприкларни бир-бирига пайвандлайдиган кунларда офтоб чарақлаб турди, кўсакларни тафтига олди, сарабодроқдай очилтириб берди. Куз — олтин куз келди.

Бироқ қийинчиликлардан ҳеч ким кўз юмолмайди. Мисол учун республикамизнинг донгдор колхозларидан бирида улкан «оқ олтин» хирмони бунёдга келтирилиши тафсилоти билан танишайлик. Баҳорда гоҳ кунда, гоҳ кунора ёмғир ёғиб, ерни берч қилиб юборди. Ниҳоллар энди чинбарг чиқарганда табиий офат туфайли қайта чигит экишга тўғри келди. Ёз ойларида сув танқислиги юз берди, ҳашарот кўпайди. Ўта кўтарилган ҳарорат ҳосилнинг бир қисмини тутдай тўкиб ташлади. Кузакдаги дефолиация кутилганча самара бермади, машиналарнинг ишга туширилиши кечикди.

Булардан қатъи назар, колхоз давлатга 5400 тонна пахта сотиб, социалистик мажбуриятини бажарди, ҳосилдорлик 40 центнердан ошди, ялпи ҳосилнинг 70 проценти машиналарда терилди. Гап ғалаба рапортига биринчи бўлиб имзо чеккан Янгийўл районидаги уч марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳамроқул Турсунқулов номли колхознинг азамат пахтакорлари ҳақида боряпти.

...Ҳамроқул ота вафотидан кейин унинг пўлат сандигидан бир хат топилди. Хатда «Вақти-соати етиб бандаликни бажо келтирсам ўрнимга раисликка Ўсарбой Жўраевни тавсия қиламан» дейилган эди. Бунда ота Ўсарбой акадаги салобат ва салоҳият, ҳалоллик ва ташкилотчиликни, бригадирлик, участка бошлиги, партия комитети секретарлигида орттирган бой тажрибани, қийин кезларда кўрсатган матонат ва жасоратни назарда тутган бўлса ажаб эмас. Мана, ўн тўрт йилдирки, Ўсарбой Жўраев устози изидан бориб, йирик ва кўп тармоқли хўжаликка моҳирлик билан раҳбарлик қилиб келмоқда.

Хўш, шу йиллар ичида қандай ўзгаришлар юз берди? Пахта майдони йўқни бор қилиш ҳисобига 350 гектар кенгайтирилди, ҳосилдорлик 34 центнердан 40 центнерга кўтарилди. Машиналарда терилаётган пахта 2300 тонна оширилди. Пилла қуртининг озуқа базаси мустаҳкамланиши ялпи пилла миқдорини йилига 10—12 тонна кўпайтириш имкониятини берди. Чорвачилик айниқса шаҳдам ривожлантириляпти, сут, гўшт, тухум ва бошқа маҳсулотлар тайёрлаш планлари ва мажбуриятлар ортиғи билан адо этиляпти. Ўсарбой ака раисликка сайланган йили ҳаммаси бўлиб 373 тонна сут тайёрланган бўлса, шу йилнинг ўтган ўн бир ойида бу миқдор 1085 тоннага етказилди. Колхоз қишлоқлари шаҳар типида қайта қуриляпти, колхозчиларнинг турмуш фаровонлиги тобора юксаляпти. Чунки қишлоқ хўжалик маҳсулотлари, хусусан пахта етиштириш кўпайтирилиши туфайли колхознинг экономикаси мустаҳкамланяпти.

Бу ишларнинг ҳаммаси осонликча битаётгани йўқ, албатта. Терим бултургидан роса бир ой кечикканда хўжалик раҳбарлари чеккан изтиробларни кўз олдингизга келтириб кўринг! Мустаҳкам ирода, коммунистик бурч, ғалабага бўлган комил ишонч ҳаммасидан устун келди. Правление ва партия комитети (секретари Б. Султонов) партия ва ҳукуматимизнинг қарорларини, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг сермазмун нутқларидан келиб чиқадиган хулосалар ва вазифаларни меҳнат аҳлининг қалбига сингдира олди, уларнинг куч-ғайратини пахтакорлик номини шарафлашга сафарбар этишнинг уддасидан чиқди.

Шўралисойнинг ерлари нотекис, теримни комплекс машиналаштириш муаммолар муаммоси деган гаплар юрарди. Ана шу фикрга зарба берилди. Ашур Абдураҳмонов, Бошманали Темиров, Турсунбой Муқимов, Рўзиохун Тўхтаев, Турсун Алдашев каби дала гвардиячиларининг ҳар бири мавсумда 140—150 тоннадан пахта териб, Шўралисойда бундан кейин ҳам механизацияга кенг йўл очиш мумкин ва лозимлигини исбот этдилар, пахтакорларнинг оғирини енгил, узоғини яқин қилдилар.

Ўртоқ Л. И. Брежнев партия Марказий Комитетининг 1979 йил ноябрь Пленумида сўзлаган нутқида мамлакатимизни иқтисодий ва социал ривожлантириш соҳасида эришилган ютуқларни таъкидлаш билан пахтакорларимиз қўлга киритган улкан ғалабаларни тилга олди, ўнинчи беш йилликнинг якунловчи босқичи — 1980 йилни зарбдор иш, ленинча ишлаш йилига айлантиришга даъват этди. Колхоз меҳнат аҳли келаси йилда пахтачиликнингина эмас, бошқа тармоқларини ҳам комплекс тараққий эттириб, маҳсулотлар етиштиришни кўпайтириш учун барча имкониятларга эгадир. Буни чорвачилик тармоғи мисолида ҳам кўрса бўлади.

Ҳозир фермаларда бир минг бошдан ортиқ қорамол, шу жумладан 414 бош сигир парвариш қилиняпти. 1965 йилда ҳар бош сигирдан 1800 литрдан сут соғиб олинган бўлса, шу йилнинг ўтган ойларида 3300 литрдан сут олинди, яна 200 литрлик марра кўзланяпти. Ҳар бош қорамолнинг тирик вазни 430—450 килограммга етказилиб гўштга топширияпти. 600 бош чорва молига мўлжалланган комплекс қурилиши меъёрига етказиляпти. Ферманинг ёш ходими Ўлмасхон Ёқубова ҳозирдаёқ ўзига бириктирилган сигирларнинг ҳар бошидан 5491 литрдан сут соғиб олди.

Колхоз правлениеси ва партия комитети Тожикистон ССР Регар районидаги Ленин номли колхоз пахтакорлари билан узоқ йиллардан буён давом эттирилиб келинаётган социалистик мусобақани кучайтиришга катта эътибор беряпти. Бу мусобақа ўзбек ва тожик халқлари ўртасидаги абадий дўстлик, ҳамкорликни янада мустаҳкамлашда қудратли кучга айланди.

Тожикистонлик дўстларимиз билан социалистик мусобақани давом эттириш ва кучайтириш ташаббускорларидан бири Ўсарбой Жўраев раҳбарлик қилаётган Ҳамроқул Турсунқулов номли колхоз меҳнат аҳли тараққиётнинг ёрқин йўлига чиқиб олди, шаҳдам қадамлар билан олға томон боряпти. Ўнинчи беш йилликнинг якунловчи йили топшириқларини барча соҳалар бўйича муддатидан илгари ошириб бажаришга пухта замин яратиш уларнинг жонажон ишига айланди. Ерларни ғўзапоядан тозалаш, ўғитлаш, чуқур шудгорлаш, чорва қишловини соз ўтказиш борасида олиб борилаётган ишлар бунинг гувоҳидир.

М. НАЗАРОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

АКМАЛ ПУЛАТ (АКМАЛ ПУЛАТОВ) ХОТИРАСИНИ АБАДИЙЛАШТИРИШ ТУҒРИСИДА

Акмал Пўлат (Акмал Пўлатов)нинг ўзбек совет адабиётини ривожлантиришдаги хизматларини назарда тутиб ва унинг хотирасини абадийлаштириш мақсадида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Тошкент шаҳридаги кўчалардан бирига ҳамда Тошкент область Чиноз районидаги 26-ўрта мактабга Акмал Пўлат номини бердилар. Тошкент шаҳар ижроия комитетига шоирнинг қабрида мармар тош ўрнатиш топширилди.

ХОЛБЕК ЕДГОРОВ ХОТИРАСИНИ АБАДИЙЛАШТИРИШ ТУҒРИСИДА

Холбек Ёдгоровнинг республика матбуотини ривожлантиришдаги хизматларини назарда тутиб ва унинг хотирасини абадийлаштириш мақсадида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Тошкент шаҳар Октябрь районидаги 3-линия Қўрғонча кўчасига Холбек Ёдгоров номини беришга қарор қилдилар. Тошкент шаҳар ижроия комитетига Холбек Ёдгоров қабрида мармар тош ўрнатиш топширилди.

ПЛАНЕТАМИЗДА

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

● ПЛАН МУДДАТИДАН ИЛГАРИ БАЖАРИЛДИ

ВАРШАВА. Конициндаги «Любстов» кон-энергетика комбинати кўмир карьерининг курувчилари план топшириғини муддатидан аввал бажарганликлари тўғрисида рапорт бердилар: Қорамтир кўмир казиб чиқариш юзасидан тайёргарлик ишларини тамомладилар.

Халқ Польшаси қорамтир кўмирнинг катта конларига эга: кўмир запаслари 12.5 миллиард тоннага бориб қолади. Конин, Турошув ва Белхатув районларида ёқилғининг топилган қатламларидан ташқари, Легницкий ва Познань воеводликларида ҳам унинг катта запаслари борлиги аниқланди.

Қорамтир кўмир билан ишлайдиган электростанцияларнинг қуввати қарийб 4,4 минг мегаваттни ташкил этади. Беш йилдан кейин бу қувват икки баравар кўпаяди. Кончиларнинг кўп минг кишилик отряди мамлакатда қўнғир кўмир қазиб чиқаришни бутун чоралар билан ривожлантириш ва энергетикада ундан кенг фойдаланиш тўғрисида ПБИП Марказий Комитетининг программасини амалга ошириш йўлида зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқда. Карьер фойдаланишга топширилиши билан ПХРда қўнғир кўмир қазиб чиқариш йилига 85 миллион тоннага етказилади.

● АВТОМАТЛАШТИРИЛГАН АХБОРОТ МАРКАЗИ

СОФИЯ. Тўрт мингта абонент — Софиядаги илмий-тадқиқот институтлари, лойиҳа ташкилотлари, корхона ва муассасалар илмий, техникавий, иқтисодий ва социал ахборот марказий институти (ЦИНТИ) билан хизмат кўрсатиш тўғрисида шартнома туздилар. Бу ерда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг кўмаги билан Европада энг замонавий автоматлаштирилган марказлардан бири барпо этилди.

ЦИНТИ Венадаги атом энергияси халқаро агентлиги билан, Римдаги БМТнинг жаҳон озиқ-овқат программаси билан, 1000 га яқин бошқа халқаро ва миллий ахборот марказлари билан, шунингдек 13 мингта чет эл фирмалари билан мустаҳкам амалий алоқа боғлаб турибди. ЦИНТИ ходимлари Москвадаги Бутуниттифоқ илмий ва техникавий ахборот институти билан ҳамкорлик қилишга катта аҳамият бермоқдалар. (ТАСС).

Халқаро обзор

ТАРИХ СЎРОҚ ҚИЛАДИ

Германия социал-демократик партиясининг яқинда бўлиб ўтган съезди делегатларидан бири: «ҳеч тушунмайман, нима учун қуролсизланиш тўғрисида гапириб туриб, қуролланиш тўғрисида қарор чиқаришади?» деган ажаб бир савол берди. Шу кунларда 250 миллион европаликдан кўпчилигининг шубҳасиз оғзида бўлган бу савол шу ҳафта ичида Брюсселда Американинг энг янги ялпи қирғин қуроллари — 600 тага яқин «Першинг-2» ракеталари ва қанотли ракеталарни ишлаб чиқариш ва уларни Ғарбий Европада жойлаштириш тўғрисида қарор қабул қилган НАТО блокининг раҳбарларига ҳам берилиши мумкин.

Шу ракеталар ёрдами билан «Европа ҳарбий ҳаракатлар майдонида» (НАТО блокидагилар эски дунёни шу ном билан аташни афзал кўрадилар) ҳарбий жиҳатдан устун бўлиб олишни ва Совет Иттифоқи билан бундан кейин олиб бориладиган музокараларни зўравонлик позициясида туриб олиб боришни хоҳлашяпти.

НАТО блокида ҳозир қуролланиш тўғрисида қарор қабул қила туриб ҳам қуролсизланиш тўғрисида гапиришди. Ҳарбий кескинликни юмшатиш тўғрисида тилёғламалик қилишди-ю, аммо уни яқинлаштириш ҳақида лом-мим дейишмади.

Совет Иттифоқи тинмай конструктив таклифларни ишлаб чиқаётган, реал лойиҳаларни таклиф этаётган, оқилона муросасозлик йўлларини излаётган бир пайтда шундай қилишяпти. Кейинги йилларда Совет Иттифоқи Ғарбга қилган таклифлар ҳақиқатда ҳарбий кескинликни юмшатишнинг ҳамма томонини қамраб олувчи программасидир. Бу программа Марказий Европада қўшинлар ва қурол-яроғларни кўпайтирмай, бир даражада сақлаб туришдан, уларни босқичма-босқич анча қисқартиришгача қилинадиган ишларни ўз ичига олади. Ниҳоят, бу программа башарти НАТО блоки Европага янги хил ялпи қирғин қуролларини келтиришдан ўзини тийса, Совет Иттифоқи СССРнинг ғарбий районларида жойлаштирилган ўртача масофадаги ядро воситалар сонини ҳозирги даражага нисбатан қисқартиришга тайёрлигини ўз ичига олади. Рўйхат шулар билангина чекланиб қолмайди. Москва Марказий Европадаги ўз қўшинлари сони ва қуролларини ихтиёрий равишда қисқартириш тўғрисида қарор қабул қилиб, холис ниятда эканлигини яққол кўрсатди. Бу қарор ҳозирдаёқ бажарилмоқда.

Хўш, шуларнинг ҳаммасига НАТО блокидагилар нималар билан жавоб қайтаришди? Аслини олганда фақат битта иш: ракета-ядро қуролларини кўпайтириш билангина жавоб қайтаришди. Тўғри, бошқа гап ҳам айтишди: музокаралар олиб борамиз, дейишди-ю, лекин бу музокаралар «қурол-яроғ камоматини тўлдириб олиш» тўғрисидаги қарордан кейин ўтказилар эмиш. Бинобарин, бундай музокаралар зўравонлик позициясида туриб ўтказилади.

Совет Иттифоқи ва унинг иттифоқчилари Европанинг Хельсинкида ўтиб олинган йўлдан тойиб кетишига йўл қўймаслик учун ҳамма ишларни қилдилар. Тарих олдида уларнинг виждони соф. Энди тарих Шарқнинг Ғарбга таклиф этган ҳақиқий тарихий имкониятни қўлдан чиқарганларни, бошқаларга ўзининг ракета-ядро қуролини зўрлик билан тиқиштириб, уларни ўз стратегиясининг бандиларига айлантирганларни сўроқ қилади.

ОМОНАТ УЙ

Ғарб учун Хитой — жўн шериклардан эмас. Унинг берадиганидан оладигани кўп. У ҳамма нарсани ўзининг қуйишқонига солиб кўрадиганлар хилидан. У ўз фикр ва одатларини бошқаларга ўтказиш ҳаракатида нарибериcига бориб ўлтирадиганлардан эмас. У — ҳамсуҳбатига бошқалар билан қандай гаплашиш кераклигини тавсия этиш даражасигача журъат этадиганлар хилидан.

Капиталистик дунёнинг Пекин билан иш юритиш ва у билан фикрлашишга етарлича чамаланган ва мувозанатлаштирилган ёндашиш йўлини топа билган масъулиятли сиёсатдонлари кўпмикин? Бўлиши гумон. Хитойнинг хом ашё ресурслари ва бозори тўғрисида кўпиртирилган тасаввурлар Ғарбдаги баъзи сиёсатдонларни Пекиндаги раҳбарларга ёқмайдиган ишда оғизларига талқон солиб, ўрни бўлмаган жойда уларга ҳайбаракаллачилик қилишга ундаяпти. Ана шу жиҳатдан олганда Япония бош министри М. Охиранинг Пекинга қилган визити эҳтиёткорлиги ва вазминлиги билан ажралиб туради.

Япониядагилар Хитойнинг хом ашёси ва бозорида монополия вазиятига эришиш, америкалик ва ғарбий европалик рақибларини суриб чиқариш учун географик ҳолат ва Хитойга анъанавий тарихий яқинликдан фойдаланиш пайидандирлар, албатта. Японияда Пекиннинг антисоветизмидан наф кўрмоқчи бўлган етарлича нуфузли доиралар ҳам борлиги шубҳасиз. Аммо ҳушёр сиёсатчилар ҳеч нарсага учмасликлари керак. Визит якунларига кўра, Пекин ниҳоятда муҳим ишлар юзасидан Токиони ўзига оғдиришга муваффақ бўлолмаган.

М. Охира Пекинга қилган визити таассуротларини якунлаб, Хитой билан муносабатлар ўртадаги жиддий тафовутларни равшан тушуниб етмай туриб ташқи таъсир ва иқтисодий манфаатлар асосидагина тузилмаслиги керак, йўқса бу муносабатлар омонат иморатга ўхшаб қолади, деб таъкидлаган.

Япония бош министрининг бу сўзлари энди амалий сиёсат билан тасдиқланиши керак, албатта. Аммо Хитой билан муносабатларини Советларга қарши ғаламисликлар бўш ерида қурмоқчи бўлганлар Япония ҳукумати раҳбарининг эътиборга сазовор хулосаси устида ўйлаб кўрсалар, бўлур эди.

Вл. КУЗНЕЦОВ.
(ТАСС).

УРУГВАЙ ВАТАНПАРВАРЛАРИ ОЗОД ҚИЛИНСИН

Жаҳон Тинчлик Кенгашининг ташаббусига биноан Уругвай халқи билан бирдамлик ҳафтаси ўтказилаётганлиги муносабати билан Тинчликни ҳимоя қилиш совет комитети баёнот берди.

Ҳужжатда бундай дейилади: Уругвайдан тобора кўпроқ ташвишли хабарлар келиб турибди. Тараққийпарвар кучларни шафқатсиз таъқиб қилиш давом эттирилмоқда. Қонли ўч олишлар, қийноқлар, жабр-зулм ва қўрқитиш Уругвай халқи кенг оммаси учун ҳар кунги реал воқелик бўлиб қолди. Ижтимоий фаолиятнинг барча соҳалари полиция ва ҳарбийларнинг қаттиқ контроллиги остига олинган. Гражданлик ҳуқуқлари ва демократик эркинликлар тугатилган. Барча сиёсий партиялар, касаба союз, ёшлар, хотин-қизлар ташкилотларининг фаолияти тақиқланган, черков муттасил таъқиб қилинмоқда. Бугунги кунда ватанпарварлардан салкам 6 минг киши турмаларга ва қамоқ лагерларига ташланган, ваҳшиёна қийноқларга солинмоқда, энг оддий инсон ҳуқуқларидан маҳрум этилган. Улардан кўпчилигининг ҳаёти хавф остида қолган.

Совет кишилари Уругвай халқининг озодлик ва демократия йўлидаги қаҳрамонона курашини қўллаб-қувватлаётганликларини изҳор этадилар. Мамлакатимиз жамоатчилиги холис ниятли барча кишиларнинг Уругвайда амнистия ўтказилсин, ҳамма сиёсий маҳбуслар озод қилинсин, инсон ҳуқуқлари ва демократик эркинликлар тиклансин, деган талабларига ўз овозини қўшади. (ТАСС).

ДАВЛАТ МУҲОФАЗАСИГА ОЛИНДИ

Сьерра Леоне ҳукумати иккинчи миллий қўриқхона барпо этиш тўғрисида қарор қабул қилди. Мамлакат марказида жойлашган ва Бомбали деб аталган бу қўриқхона 150 квадрат километрдан кўпроқ майдонни эгаллайди.

Бомбали миллий қўриқхонаси Сьерра Леоненинг ранг-баранг ҳайвонот дунёсини сақлаб қолишга, ажнабий туристларни жалб этишга ёрдам бериши лозим. 60 квадрат километр майдонни ишғол қилувчи биринчи қўриқхона шу йил апрелида Тонколили районида ташкил қилинган эди.

(ТАСС).

СОВЕТ—ПОКИСТОН ҲАМКОРЛИГИ

ИСЛОМОБОД. (ТАСС). Бу ерда Совет Иттифоқи билан Покистон Ислом Республикаси ўртасида илмий ва маданий ҳамкорликнинг уч йиллик (1979—1981 йиллар) программасини имзолаш маросими бўлди. Программага мувофиқ иккала мамлакатда бир-бирларининг кўпгина виставкалари очилади, телевидение ва радио программалари, адабиётлар алмаштирилади, санъат, соғлиқни сақлаш, халқ маорифи ва спорт арбоблари бир-бирига боришади. Совет томони Покистоннинг 70 дан ортиқ гражданини СССРнинг олий ва ўрта ўқув юртларига қабул қилиб ўқитади.

АҚШ ҳукмрон доиралари «совет ҳарбий хавфи» деган шов-шув остида ҳарбий тайёргарликни оширмоқда, қуролланиш пойгасини кучайтирмоқда. СУРАТДА: ана шундай ракеталар билан «Ф-15» қирувчи самолётлари жиҳозланади. ТАСС фотохроникаси.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

● ЛА-ПАС. Боливия меҳнаткашлари Боливия ишчи марказининг даъвати билан 24 соатлик ялпи забастовка ўтказдилар. Улар мамлакат ҳукуматининг яқинда қабул қилган иқтисодий тадбирларига қарши норозилик билдирмоқдалар. Бу тадбирларнинг бутун машаққатлари оддий халқ зиммасига юкланди. Иш ташловчилар ўз турмуш шароитларини яхшилаш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид нархини кўпайтириш ва транспортдаги ҳаддан ташқари кўп тарифларни бекор қилиш учун курашаётган Боливия деҳқонларини ҳам қўллаб-қувватладилар.

● ДЕҲЛИ. Ҳиндистон пойтахтида атом энергияси халқаро агентлиги бош конференциясининг XXIII сессияси ўз ишини тугаллади. Бу сессияда 80 мамлакат делегациялари, шу жумладан Совет Иттифоқи делегацияси қатнашди.

Атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш соҳасида халқаро ҳамкорликни ривожлантириш проблемалари конференциянинг диққат марказида турди. Конференция ядро қуролининг тарқатилишига йўл қўймаслик билан боғланган бир қанча масалаларни ҳам кўриб чиқди.

● ТОКИО. Вашингтон Японияни Эронга қарши биргаликда кўриладиган тадбирларга жалб этишга уриниб, Японияга ўз тазйиқини кучайтирмоқда. Япония ташқи ишлар министрлигининг вакили бундай деди: АҚШ ҳукумати Токионинг Америка—Эрон муносабатларига ёндашувидан «ғоят норози» эканлигини расмий воситалар орқали маълум қилди.

(ТАСС).

ФАРҒОНА ОБЛАСТИ. Қува шаҳрида ишга туширилган нон заводи маҳсулотлари аҳолига манзур бўлмоқда. Суратда: комсомол аъзоси Г. Қодирова. Урта мактабда ўқиётганида қандолатчи бўлишни орзу қиларди. У ўз орзусига етишди. Ҳозир Г. Қодирова корхонанинг илғор ишчиларидан биридир.

А. Авазов фотоси, (ЎзТАГ).

ЭРТАГА ОГАҲИЙ ТУҒИЛГАН КУНГА 170 ЙИЛ ТЎЛАДИ

ЁРҚИН ЮЛДУЗЛАРДАН БИРИ

Огаҳий классик шоирларимиз ичида ўзининг салмоқли ижоди, бебаҳо таржималари билан ажралиб туради. У ҳаётига доир маълумотларни бирон-бир асарида тўлиқ баён этмаган. Лекин бу ҳақда Муниснинг «Фирдавсул иқбол», Табибийнинг «Мажмуатушшуаро», Баёнийнинг «Шажараи Хоразмшоҳий» ва бошқа бир неча асарларда атрофлича ҳикоя қилинади.

«Фирдавсул иқбол»да қайд этилишича, «Огаҳий Муҳаммад Раҳимхон 1 ҳукуматининг тўртлончи йили зулқаъданинг ўнида шанба куни», яъни 1809 йил 17 декабрда дунёга келган. Шоирнинг улкан адабий мероси унинг номини Алишер Навоий, Бобир каби йирик санъаткорларимиздан кейинги ўринларга қўйиш имконини туғдиради. Огаҳийнинг лирик ғазалларининг ўзигина 20 минг мисрадан зиёддир. У 1825 йилдан то 1873 йилгача бўлган давр ичидаги Хоразм хонлигининг давлат, сиёсий-ижтимоий ҳамда иқтисодий ишларилари ҳақидаги «Риёзуд-давла», «Зубдатут-таворих», «Жомиул воқеоти султоний», «Гулшани давлат», «Шоҳиди иқбол» каби қимматли тарихий хроник асарларни яратиш билан бир қаторда таржимачилик борасида ҳам улкан ишлар қилди. Огаҳий 20 та йирик асарни таржима қилган. Бу асарларнинг таржимаси савияси ҳам кишини ҳайратга солади. Адабиётимиз тарихида ҳеч бир шоир таржима борасида бунчалик йирик ишни бажарган эмас, десак хато бўлмайди. Огаҳий шеърияти ҳажман салмоқли бўлганидек, жанр жиҳатидан ҳам бой ва ранг-барангдир. Унинг ғазалларида ишқ-муҳаббатни куйлаш муҳим ўрин тутади. Шунинг учун ҳам у муҳаббат мавзуидаги ғазалларини жамлаб алоҳида баёзлар тузди. Айниқса, шоирнинг умри мобайнида яратган ва ишқ-муҳаббатни улуғловчи «Таъвизул ошиқин» баёзи унинг ижодида алоҳида ўрин тутади.

Шоир ижодида динни байроқ қилиб, унинг паноҳида ўз манфаати учун хуфия ишларни ихтиёр қилган нодон мулла ва эшонлар жуда қаттиқ танқид остига олинади. Чунки, руҳонийлар гуруҳи жамият ва халқ билан узвий равишда боғланган бўлиб, ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий масалаларнинг барчаси ҳам ана шу дин пешволарининг элагидан ўтар эди. Таълим-тарбия, олиқ-солиқлар, хуллас давлат ишлари ҳам асосан шу диний теологиянинг назорати остида турар эди. Шундай бўлгач, Огаҳий ҳам табиий равишда бу масалаларга бефарқ қарай олмас эди. У кундузи номоз ўқиб, кечаси халқ мулкига кўз олайтирадиган зоҳидларни фош қилади.

Огаҳий ҳар доим ўзини халқ билан бирликда, ҳамдард ва ҳамнафас ҳисоблайди, уларнинг азалий ташвишини чекади. Элни нурли келажак сари етаклаш йўлида баъзан руҳий довул ва бўронларга учрайди. У эзгу йўлни тутгани учун ҳам халқ ўртасида катта обрў-эътиборга сазовор бўлади:

Шукрким, эрур қадрим
фақр эли аро олий,
Аҳли шоҳ олдида гарчи
эътиборим йўқ.

Чиндан ҳам улкан шоирнинг оҳанрабо шеърларини халқимиз жон-дилдан севади. Огаҳий китоблари қўлдан қўймай ўқилади. Тарихий асарлари эса халқимиз тарихини ўрганишда ўзига хос қийматга эга. Шу маънода Огаҳий маданиятимиз тарихида алоҳида ўрин тутади. У назм осмонидаги ёрқин юлдузлардан биридир.

М. НАЗАРОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги тил ва адабиёт институтининг илмий ходими.

М. САФАРБОЕВ,
В. И. Ленин номидаги Хоразм давлат педагогика институти ўқитувчиси.

Ахборот

АНДИЖОН

«ЎРОҚ-БОЛҒА» ҲАМКОРЛИГИ

Андижон машинасозлик заводи қишлоқ хўжалигига «Т-62» дизели, «С-245» насоси, автомат юклагич, эҳтиёт қисмлар етказиб беради. Завод белгиси қўйилган маҳсулот жаҳоннинг 40 мамлакатига экспорт қилинаётир.

Завод коллективи ўзаро ҳамкорлик тўғрисида пахтакорлар билан шартнома тузди. Қўриқ Комсомолобод районидаги «Оқ олтин» совхозини оталиққа олди. Заводнинг слесарлар бригадаси совхозга бориб, чорва комплексини ишга туширишда, марказий устахонани жиҳозлашда амалий ёрдам кўрсатди. Пахта йиғим-терими даврида совхознинг барча универсал юклагичларини созлаб берди. Уларга эҳтиёт қисмлар юбориб турди.

ҒОЛИБЛАРГА МУКОФОТ

Меҳнат Қизил Байроқ орденли Андижон қишлоқ қурилиши тресте коллективи шу йилнинг учинчи кварталида Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб чиқди. Илғор коллектив СССР Қишлоқ қурилиши министрлиги ва тармоқ касаба союзлари марказий комитетининг кўчма Қизил байроғи ва пул мукофоти билан тақдирланди.

Байроқдор коллектив ўнинчи беш йилликнинг тўрт йилига мўлжалланган планни муддатидан икки ой олдин уддалади. Салкам тўрт йил ичида қишлоқларда 114 минг квадрат метр уй-жой, 33,4 минг ўқувчига мўлжалланган мактаб, 7020 кинкинтой яйрабўсадиган боғча-ясли, 35400 чорва моли, 214 минг паррандага мўлжалланган бинолар, ўнлаб маданий-маиший объектлар қурди. 38 та бригада, 350 қурувчи шахсий беш йиллик планини бажарди. 20 та бригада коллективи 1983 йил ҳисобига ишлай бошлади.

КИТОБ САВДОСИГА ЭЪТИБОР

Андижон шаҳрида китоб савдосига эътибор кучайтирилди. Карл Маркс кўчасида икки қаватли кўркам китоб магазини очилганига унча кўп бўлгани йўқ. Яқинда шаҳарда яна бир китоб магазини қурилди. Унга «Саодат» номи берилди.

Замонавий типда қурилган муҳташам бу бино барча қулайликларга эга. Магазинда медицина, илмий-техника, ўқув-методика, бадиий адабиётлар каби 7 та бўлим бор.

УТМИШ ҲИКОЯСИ

Андижон область ўлкани ўрганиш музейи ходимлари тарихий ёдгорликлар ва топилмаларни ўрганиш мақсадида Марҳамат районида бўлишиб, маҳаллий ҳунармандлар ва оқсоқоллар билан суҳбатлашишди. Натижада Марҳамат районида инқилобга қадар яшаган ҳунармандлардан бир қанчасининг номлари аниқланди.

Марҳамат тарихини ўрганиш мақсадида олиб борилган суҳбатлар натижасида 1898 йили бўлиб ўтган Дукчи Эшон қўзғолони ҳақида янги маълумотлар тўпланди.

Ленин районида ўтказилган экспедиция жараёнида ҳам шунга ўхшаш бебаҳо ашёлар топилди. Бу ўлкамизнинг ўтмиш маданияти, ҳунармандчилигининг нақадар ривожланганлигидан гувоҳлик беради.

А. ҚУРОНБОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ЧОРИЕВНИНГ ҚЎШИҒИ

«Рўзи ЧОРИЕВ мен учун янги дунё очди».

Ренато ГУТТУЗО

Ерилтош — ей, ёрил тош,
Мен опамни кўрайин.
Дийдорига тўйяйин-е,
Дийдорига тўйяйин!..

Рўзи Чориев қўшиқ айтарди. Ўзидаги табиийлик, самимият, болаларга хос софлик ва беғуборликни қўшиққа соларди у. Қўшиққа қулоқ тутиб турган кампир ва келинчакнинг кўзидан милтиллаб ёш оқар, ҳамқишлоқ рассомнинг бор вужуди билан сурат чизиб, қўшиқ айтаётганидан ҳайратда эдилар. Унинг дардли товуши мени Заркамар яйловларида овозимнинг борича қўшиқ айтиб, қўй боққан пайтларимни, Ойқор тоғидан ҳашар қилиб қуриган шох-шабба ташиганимиз-у, қишлоғимизнинг тоққа туташ жойидаги кўримсиз тегирмонга буғдой ортиб борган дақиқаларни ёдга солиб, қалбимда илоҳий, айни пайтда покиза, беқиёс туйғулар уйғотади. Уч ўғли урушга кетиб, қайтиб келмаган ва фарзандларининг доғида кўзи ожиз бўлиб қолган Майрам момодан эшитганим бу қўшиқ оғушида ажиб кечинмаларга ғарқ бўлганча булутлар қўйнида оҳиста мизғиётган Бойсун тоғларига, Чориевни куйлатган, йиғлатган, тенгсиз картиналар яратишга илҳомлантирган Кўҳитанг тоғларига тикиламан. Ўзимча чамалаб юрган бир фикрнинг тўғрилигига имон келтираман. Ҳақиқий талант табиат қўйнидан чиқади. Унда тоғларнинг улуғворлиги, дарёнинг теранлиги, чўлнинг бағри кенглиги ва сокинлиги мужассамлашган бўлади. Чориев эса ҳамон қўшиқ айтади, қўли холстда тез-тез бориб келар, аҳён-аҳёнда ҳаракатини кузатаётган ҳамқишлоқларига қараб, юзидан самимият ёғилиб жилмаяди.

Талантли одамлар шундай бўлади. Улар ҳаётда Жек Лондоннинг қаҳрамонларидек курашчан ва енгувчан яшайдилар. Дарвоқе, маълум соҳанинг талантли соҳиби бошқа соҳаларда ҳам билимдон бўлади. Лев Толстой етук рассом бўлган ва ҳатто Жюль Вернинг «Дунё бўйлаб 80 кун саёҳат» асарига безаклар ишлаган. Чориевнинг энг севимли санъаткори ва дўсти Ботир Зокировнинг ажойиб картиналари-чи?

Яна Чориевнинг киши қалбини сеҳрлаб қўядиган қўшиғи бизни севимли Сурхон далаларига, бу ўзбек ерининг қадимий ва навқирон бир бўлагига етаклайди. Бу ерда Ренато Гуттузо айтганидек, Ўзбекистоннинг фавқулодда талантли рассоми Рўзи Чориев она юрт гўзаллигини куйламоқда. Мен эса фақат гўзалликнинг олдида бош эгаман.

Уни узоқроқ кўрмасам, қўмсаб қоламан. Толиққан кезларим, кўнгил табиийликни тусаганда у менга сув ва ҳаводек зарур бўлади. Чориевни кўриш, у билан суҳбатлашиш мен учун шу дамда ҳаётий заруратга айланиб қолади. Негадир биз — ўзбек ёзувчилари рассомларимиз билан яқин алоқада эмасмиз. Бир-биримизни яхши билмаймиз. Ёзувчи учун тасвирий санъатдек покиза ва беғубор оламга кириш унинг дидини юксалтиради. Умрбоқий мукаммал картиналар яратаман деган рассом адабиётни яхши билиши керак. Шу ўйлар билан Чориевнинг картиналари зўрға сиғадиган устахонасига қараб йўл оламан.

Ҳақиқий санъат асарлари менга қалбимга яқин қандайдир қўшиқни эслатади. Бир куни устоз Саид Аҳмад: «ҳар бир асарни ёзаётганимда ичимда ўзимча маълум куй ёки қўшиқни куйлаб тураман», деганди. Бу жуда ажойиб, дилга яқин гап эди. Инсон дунёга қўшиқ айтиб келиб, қўшиқ билан кетади. Чориевнинг сўзи билан айтганда, инсон дард билан келиб дард билан кетади.

Мана, мен ҳозир худди шу дамда Рўзи Чориевнинг қўшиғини тинглаяпман. Бу қўшиқ орагимга яқин ва дардли бўлгани учун севаман...

Чориевга бу қўшиқни ким ўргатган! Онасидан саккиз ойлигида етим қолган ва холаси эмизиб катта қилган Рўзига Ерилтошдан онасини илтижо қилиб сўрашни илк бор холаси ўргатганди. Эсини таниб, атак-чечак тили чиққанда, қандайдир қора қалб унга онаси йўқлигини, бундан кейин ҳам ҳеч қачон бўлмаслигини тушунтирди. Шундан сўнг у холасидан онасини суриштирадиган бўлди. Ерилтош ҳақидаги қўшиқни шунда унга холаси ўргатди. У илк бор қўшиқни эшитганда, қувончдан кўзлари ёшланиб кетди. У шу қўшиқни тошларга айтсам, онажоним келадилар, дея ўйларди. Унинг тошларга нола қилавериб овозлари битиб қолар, лекин тош ёрилиб онажон чиқа қолмасди. Онажони энди умуман қайтиб келмаслигини англаганда, бу дард унинг мурғаккина қалбини ларзага келтирди.

Беш ёшга етар-етмас уни болалар уйига элтиб топширишди. Илгари у онажонини соғиниб Ерилтошга арз қилса, энди у қайғу ва қувончларига ҳамроҳ бўлган ёрилтошларни соғинарди. Бора-бора бу севинч жажжи-жажжи суратларга айланиб, қоғозга кўча бошлади. Илк бор тарбиячилари рассомликка иштиёқманд болаларни тўплаб, доскага Васнецовнинг «Уч баҳодир» картинасини осиб қўйиб, кўчирма ишлашни топширганда, у қувончдан энтикиб кетди. Ҳамма ўз билганича узоқ чизди. Ҳаяжонланганиданми, қўли ҳали унчалик ўрганмаганлигиданми Рўзининг «Уч баҳодир»и яхши чиқмади. Кўпчилик болалар жуда қотириб кўчиришди. Фақат Рўзи Чориевники бошқачароқ эди.

— Нега картинада йўқ рангларни чиздинг? Бу рангларни қаерда кўргансан? — деди тарбиячи аёл Рўзига меҳр билан тикилиб.

У жавоб қайтаролмади. «Уч баҳодир»дан кўчирма ишлай олмагани алам қилиб, ҳўнграб йиғлаб юборди.

— Аслида сеники, ҳамманикидан зўр! Сен «Уч баҳодир»ни ўз рангларинг билан чизмоқчи бўлибсан! — деди тарбиячи унинг бошини силаб. — Йиғламагин, бировнинг йиғлаганини кўрсам, бағрим эзилиб кетади.

Тарбиячисини хафа қилмаслик учун у йиғламади. Бироқ ҳамма тарқаб, ўз иши билан овора бўлиб кетгандан сўнг пинҳона тўйиб-тўйиб йиғлади. Шу кундан бошлаб ҳаммадан яшириб «Уч баҳодир»ни машқ қилди. Тежаган тангаларига сотиб олган картон қоғозларга у неча қайта «Уч баҳодир»ни чизганини эслолмайди. Энг сўнгги, ўзига ёққан вариантини тарбиячисига кўрсатганда, у ҳайратдан бир зум қотиб қолди. —Сен Васнецов бўласан, — деди қувончдан энтикиб тарбиячи.

— Йўқ, мен Чориев бўламан, — жавоб қилди Рўзи ердан кўзини узмай.

Инсон эришажак ҳар бир ғалабанинг пойдевори у ўзига ишонган кундан бошланади. Ғалаба бу ишончнинг якунидир. Термиз ўлкашунослик музейининг директори Гавриил Васильевич Парфёнов тузган «Ёш ўлкашунослар» тўгарагининг аъзоси Рўзи Чориевдаги рассомликка бўлган ишонч тўгарак аъзоларининг дунёга машҳур Зараутсойдаги бундан тахминан ўн минг йиллар бурун ибтидоий аждодларимиз чизган суратларни ўрганиш ва уни кўчириш мобайнида ўзига хос суратда шаклланди. У кейинчалик ўзига қадрдон бўлиб қолган рангларни эҳтимол илк бор она юртида — Пошхурт қишлоғига туташ афсонавий Зараутсойда учратгандир.

Тақдир Рўзини Термиз ўлкашунослик музейида иккинчи онасига дуч келтирди. Музейда рассом Наталья Николаевна Попова ишларди, у Рўзининг талантидан тўлқинланиб кетди. «Сурхоннинг ҳақиқий бўёқларини сен топасан», деди башоратомуз. Бора-бора ҳайрат оналик меҳр-муҳаббатига айланди. Рўзи Поповалар оиласининг аъзосига айланиб қолди.

ОЧЕРК

Ўрта мактабни битирган Рўзи Тошкентга сеҳрли Сурхон тасвирлари — булутлар билан сирлашган кўм-кўк Кўҳитанг ва Боботоғни, Амунинг ложувард тўлқинлари ва Шерободнинг кўз илғамас даштлари қиёфаларини хаёлан чизиб, холстга кўчириш иштиёқида ёниб келди. Павел Беньков номидаги рассомлик билим юртида бу умид чечак ёзди. Чориевнинг таланти ҳисобга олиниб, уни бирданига икки курс юқорига қабул қилишди. Ўқув юртида таҳсил мобайнида унинг дастлабки «Қорасув каналида», «Бухоро бозорида» асарлари дунёга келди. Унинг илк тилга тушган «Бухоро бозори» асари 1959 йили Москвада бўлиб ўтган ўзбек адабиёти ва санъати декадаси пайтида намойиш этилди. Шу йили у СССР Бадиий академиясининг Репин номидаги тасвирий санъат, ҳайкалтарошлик ва архитектура институтига қабул қилинди. Ҳаётнинг оғир-енгил сўқмоқларини кўрган, талантидан бўлак ҳеч нимаси бўлмаган Чориевга улкан устоз, мураббий керак. Рўзини Ленинградда худди ана шундай инсон — СССР халқ рассоми, профессор Юрий Непринцев кутарди. Рўзи бу ерда жаҳон тасвирий санъати классикларини атрофлича ўрганди. Третьяков галереяси ва Эрмитаж унинг иккинчи ва учинчи институтлари бўлди.

Худди ана шу Эрмитажда—Рўзи учун ижод ва висол бешигидек мўътабар бўлиб қолган Эрмитажда ўзининг бир умрга садоқатли кўмакдоши ва ҳамроҳи бўлиб қоладиган инсон билан учрашди. У одатдагидек Эрмитаж залларини ёлғиз айланиб юрарди. Диққатини беихтиёр қандайдир картинага маҳлиё бўлиб қолган қиз тортди. У қизнинг орқа томонидан роппа-роса бир ярим соат кузатди. Энг қизиғи, қиз ҳам роппа-роса бир ярим соат шу картинага тикилиб турди. «Шундай қизга уйлансанг, санъатни ҳам, сени ҳам тушунади», хаёлидан ўтказди у.

Одатда йигитларнинг қизларга гап ташлаши ва бировга севги изҳор этиши қийин бўлади... Лекин шу дамда картинага тикилиб турган қиз уни тушунадигандек туюлиб кетди.

— Зўр экан-а? — деди у эсига шу сўз келганлигидан қувониб.

— Жудаям! — жавоб қилди у ҳайрат аралаш табассум билан.

Кейин гапга-гап уланиб кетди. Рўзи билан Марина деярли ҳар куни худди шу картина олдида учрашадиган бўлишди...

Чориевнинг асарларига тикиламан. Унинг «ҳақиқий картина — симфония» деган гапи ёдимга тушади. Дарвоқе, мен Чориевнинг симфониясини тинглаяпман. Картиналар эса мен билан гаплашяпти. Мана «Бойсунликлар» картинаси. Картинадаги ўсмир боладан тортиб нуроний чолгача ҳаммаҳамманинг ўз дарди, орзу-ўйлари ва аниқ мақсадлари бор. Отахон образи менга: «Бепоён чўлни ўзлаштириб ажойиб иш қиляпмиз. Афсус, қариб қоляпман, шундай буюк воқеалар юз бераётган қутлуғ бир даврда қариш ярашмайди кишига. Лекин бўш келмайман. Курашиш бизнинг авлод-аждодларимизга хос. Мана, невараларим — Сурхон даштининг келажаги! Улар ота-боболаримиз бир сиқим тупроғи учун қони ва жонидан кечган азим Сурхонни гулга буркайдилар. Мен бунга ишонаман. Шунинг учун бақувват ва бардамман! Орзу — умидли одам қаримайдиям, ўлмайдиям!» деяётгандек. Орқа планда берилган ям-яшил дарахтлар кишилар эътиқодининг қатъийлиги, букилмас ироудаларининг символи сифатида барқ уриб турибди. Ҳа. Чориев картиналари билан бемалол гаплашиш мумкин. Бу мароқли диалог кишини ўзи бир вақтлар тасаввур этган орзу-умидлар оламига ва янгидан-янги туйғулар туғёнига етаклайди. Беихтиёр хаёлимга югослав файласуфи Драгон Еремичнинг: «монолог — бу ноғора садоси, диалог эса музикадир», деган гапи келади. Мен унинг деярли ҳамма асарларидан уққан ҳақиқатларим ҳақида саҳифалаб ёзишим мумкин. Унинг «Чол портрети», «Тоҳир портрети», «Қўшиқ», «Чаманда», «Пошхурт қишлоғи», «Чашма», «Яшил наво» ва «Мальта» асарларининг ҳар бири симфония.

Унинг 1967 йилгача чизган картиналарида асосан совуқ (яшил, кўк, зангори) ранг ҳукмронлик қиларди. Бунинг сабаби рассомнинг Ленинградда беш йил ўқиш мобайнида ўша ернинг доимий кўкиш ранги кўзига сингиб қолганида эди. Айрим асарларда у бу рангларни ортиқча ва ўринсиз ҳам ишлатган. Бу ранглар Ўрта Осиёнинг, айниқса Сурхоннинг иссиқ рангларини босиб кетган пайтлар ҳам бўлган. Шу ўринда рассомнинг 1971 йили Термизда очилган шахсий кўргазмасининг «Истаклар» дафтари»даги бир ёзув диққатга лойиқдир. Унда бир қиз «Моҳирона ишланган, жиндай хирароқ. Ёрқинроқ бўёқлар керак», деб ёзган бўлса, иккинчиси «ҳа, ҳа, ёрқин бўёқлар керак» деб қўшимча қилган.

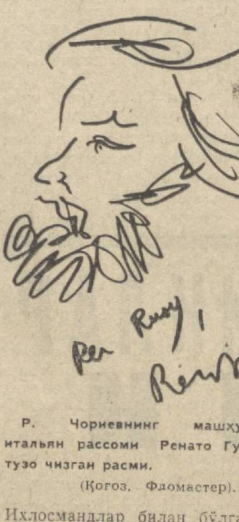

Р. Чориевнинг машҳур итальян рассоми Ренато Гуттузо чизган расми.

(Қоғоз, Фломастер).

Ихлосмандлар билан бўлган бундай самимий мулоқотлар, ижодий изланишлар натижасида Чориев асарлари борган сари тиниқлашиб, сайқал топиб борди. Унинг 1967 йилдан кейин яратилган асарларида энди иссиқ (сариқ, қизил, жигар) ранглар ёрқинроқ товлана бошлади. Бугунги кунда унинг ўзбек тасвирий санъатининг дурдоналарига айланиб қолган «Бухоро амирлигининг емирилиши», «Сўзана», «Кузатиш», «Оқшомги куй», «Сўфи бобо», «Сурхондарё мадоннаси», «Оналик», «Механизатор Тошев оиласи», «Композитор Икром Акбаров», «Ботир Зокиров», «Най» асарлари барчага қадрли. Унинг Швеция, Руминия, Кипр ва Африка мамлакатларида ташкил этилган кичик кўргазмалари ўзбек тасвирий санъати довруғини оламга ёйди. Рўзи Чориев Ғарб тасвирий санъатининг Уйғониш даври ёдгорликлари ва Шарқ безакларн миниатюраларининг классик приёмлари қонуниятларини бирлаштириш йўлида ўзига хос услуб топа олди. Бу интилиш рассомнинг ифодалаш имкониятини янада кенгайтирди.

Рўзи ака деярли кўп вақтини Бойсун тоғлари, ўзи туғилган севимли Пошхурт қишлоғи, қадрдон Сурхон далаларида ўтказади. Чўпонлар билан қўшилиб қўй боқади. Эчкиларини йўқотиб қўйган чўпоннинг ўғли билан қўшилиб туманли дарада эчки излайди. Нўхат ўраётган деҳқонга бориб кўмаклашади, болалар билан гулхан ёқиб, гурунглашади. Булар унинг ижодидаги табиийлик, самимийлик ва характерларнинг тўлақонлигини таъминловчи воситалардир. У ҳар бир қаҳрамонни яхши билади. Унинг яшаш тарзидан тортиб келажак орзу-умидларигача воқиф бўлади. Ҳар бир қаҳрамоннинг руҳий дунёсини чуқур ўргангандан кейингина иш бошлайди.

Мен очеркимни «Истаклар дафтари»га ёзилган ушбу жумлалар билан тугаллашни лозим топдим:

«Мен бугун ўзимда йўқ хурсандман, тенгсиз бир юртдошим қўшиқларини ўқидим. Унинг қўшиқлари кўҳна олам ва одам қўшиқларидир. Улар кўринувчи қўшиқлар. Мен «Амударё оқшоми» ёнида, «Кипр кечаси» ва «Зуҳро» ёнида узоқ туриб қолдим. Улар гўё менинг қалбимдан олиб чизилгандай. «Дўстимнинг отаси» мен кунда кўриб, саломлашиб юрган нуроний кексаларнинг бири. Раҳмат Рўзи ака».

Нурали ҚОБУЛ.

Редактор ўринбосари
Б. ЮСУПОВ.

РЕКЛАМА ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

16 ДЕКАБРЬ, ЯКШАНБА

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Время. 9.40 — Зарядкага сафланинг. 10.05 — Будильник. 10.35 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 11.35 — Ақлли буюмлар. Бадиий фильм 2-серия. 12.55 — Она тупроқда. 13.25 — Музикали киоск. 13.55 — Халқаро панорама. 14.40 — Яхши кайфият. 15.00 — Киносаёҳатчилар клуби. 16.00 — «Известия» газетасининг соврини учун хоккей бўйича халқаро турнир. ЧССР — Канада терма командалари. 18.15 — Мультфильмлар. 18.50 — Бетховеннинг ҳаёти. Музикали фильм. 20.00 — «Известия» газетасининг соврини учун хоккей бўйича халқаро турнир. Чемпионатнинг тантанали очилиши ва СССР — Швейция терма командаларининг учрашуви. 21.30 — Время 22.05 — «Известия» газетасининг соврини учун хоккей бўйича халқаро турнир. 22.50 — Марказий телевидение ва Бутуниттифоқ радиоси академик рус халқ оркестрининг концерти. Кўрсатув тугагач янгиликлар.

УЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

10.00 — Янгиликлар. 10.10— Концерт. 10.50 — Кинопублицист экрани. 11.30 — Шахмат мактаби. 12.00 —Қувноқ стартлар. 13.00 — Ақлингга қойилман. Бадиий фильм. 14.25 — Ҳаракат хавфсизлиги учун. 15.00 — Реклама. 18.20— Болалар учун қўғирчоқ фильм. 18.35 — Фонарик. 19.00 —Ўзбекистон давлат санъат музейи заллари бўйлаб. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Миниатюралар театри. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Эстрада концерти. 21.30 — Время. 22.05 — Бахт кулиб боққанда, кинокомедия.

ҚИРҒИЗИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

17 ДЕКАБРЬ, ДУШАНБА

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05— Мультфильмлар. 10.35 — Спектакль. 11.20 — Ҳайвонот оламида. 12.20— Концерт. 15.10 — Янгиликлар. 15.30— Сибирь ва Узоқ Шарқ бўйлаб. 16.10 — Марказий телевидение ва Бутуниттифоқ радиоси болалар катта хорининг концерти. 16.30 — Поэзия. П. Неруда. 17.20 — Фильм-концерт. 17.50 — Беш йиллик. Тўртинчи йил. 18.30— «Известия» газетаси соврини учун хоккей бўйича Халқаро турнир. Швеция — Канада терма командалари. 20.45 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — Октябрь ва тинчлик ҳақида сўз. 23.05 — Дунё воқеалари. 23.20 — Концерт.

УЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

18.20 — Мультфильм. 18.30 — Ўсмирлар учун тенгдош. 19.00 — Ёшлик. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Халқлар дўстлиги — адабиётлар дўстлиги. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Эстрада концерти. 21.30 — Время. 22.05 — Чарли Чаплин фильмлар программаси. 23.15 — Ҳужжатли фильм.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

18.40 — Болалар учун фильм. 18.55 — Альбатроснинг сўнгги рейси. Кўп серияли бадиий фильмнинг 1-серияси. 20.00 — Янгиликлар. 21.50 — Ҳужжатли фильм.

РАДИО

16 ДЕКАБРЬ, ЯКШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Шу куннинг қўшиқлари. 9.15 — Табассум. 10.45 — Танбурда Т. Алиматов чалади. 12.10 — Ўзбекистон ишчиси. 13.00 — Беш йиллик илғорлари ҳақида ҳикоялар. 13.30 — Хатларингизни ўқиб... 14.00 — Келгуси йил юқори ҳосили учун. 15.40 — Театр микрофон олдида. 18.15 — Ёшлик. 19.30 — Спорт эшиттириши. 20.25 — Лирик қўшиқлар. 21.00 — Табассум. 22.28 — Қишлоқ оқшомлари. 23.15 — Тинглаб, дам оламиз.

17 ДЕКАБРЬ, ДУШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Яхши кайфият. 9.15 — Дўстлик байроғи. 9.30 — Бадиий ҳаваскорлар ижро этади. 10.15 — Ёзувчилар микрофон олдида. 12.10 — Ўзбекистан индустриальний. 13.00 — Чорва қишловини текширамиз. 13.30 — Енгил чолғу куйлари. 14.00 — Дала ишлари кундалиги. 18.15 — Кооператив савдосини яхшилайлик. 18.50 — Ёшлик. 20.25 — Лирик концерт. 21.00 — Бойлигимиз ва фахримиз. 22.28 — Олтин водий қўшиқлари. 23.20 — Дам олиш концерти.

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 16/XII да **Уйқудаги гўзал** (12.00). **Бир актли балетлар** (19.00).

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 16/XII да **Келинлар қўзғолони** (12.00). **Соқов рицарь** (19.30).

●

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

ТОШКЕНТДА БИРИНЧИ МАРТА «ҲИНД ФИЛЛАРИ» ЙИРИК СОВЕТ АТТРАКЦИОНИ

Ургатувчи — РСФСРда хизмат кўрсатган артист Анатолий КОРНИЛОВ.

Икки бўлимдан иборат катта программа.

Акробатлар, гимнастлар, эквилибристлар, ўргатилган зебралар, кучуклар ва бошқалар қатнашадилар.

Москва цирки варьетесининг ҳазиллари, интермедиялари, репризлари. Таниқли масхарабозлар Наталья Лесникова ва Юрий Червоткинларнинг масхарабозлик номерлари.

Томошалар соат 19.30 да, шанба кунлари соат 13.00, 16.00, 19.30 да, якшанба кунлари соат 12.00, 16.00 ва 19.30да бошланади.

Олдиндан билет сотиш кассаси ишлайди.

Коллектив бўлиб кўриш учун заявкалар қабул қилинади.

Касса соат 10.00 дан 20.00 гача ишлайди.

●

«Узглавводстрой» «ПРОМГРАЖДАНСТРОЙ» трестининг

6-ИХТИСОСЛАШТИРИЛГАН КЎЧМА МЕХАНИЗАЦИЯ КОЛОННАСИ

ТУГАТИЛДИ

Даъволар 1 январгача қуйидаги адресда қабул қилинади: Тошкент шаҳри, Ғ. Ғулом кўчаси, 14-уй «Промгражданстрой» тресте.

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **«Ҳинд филлари» йирик совет аттракционининг гастроллари** 16/XII да 12.00, 16.00, 19.30).

●

Узбекистон ССР Фанлар академиясининг
У. О. ОРИПОВ НОМЛИ ЭЛЕКТРОНИКА ИНСТИТУТИ
лабораториялар бўйича
ВАКАНТ ВАЗИФАЛАРГА

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Иккиламчи жараёнлар — **мудир, катта илмий ходим, кичик илмий ходимлар** (5 ўрин).

Лазер нурланишининг модда билан ўзаро боғланиши — **мудир, катта илмий ходим, кичик илмий ходимлар** (2).

Энергия турларини ўзгартирувчилар — **мудир, катта илмий ходим, кичик илмий ходимлар** (3).

Позитронлар физикаси — **катта илмий ходимлар.** (2).

Корпускуляр спектрометрия — **катта илмий ходим.**

Материалларга электрон ва ионли ишлов бериш — **катта илмий ходимлар** (2).

Пахта физикаси — **катта илмий ходимлар** (2).

Конкурс муддати — 30 декабргача.

Ҳужжатлар қуйидаги адресга юборилсин: 700052, Тошкент шаҳри, Обсерватория кўчаси, 85-уй.

●

Узбекистон ССР Фанлар академиясининг
ПОЛИМЕРЛАР ХИМИЯСИ БЎЛИМИ
юқори молекулали бирикмалар химияси ихтисоси бўйича кичик илмий ходим (фан кандидати)
ВАКАНТ ВАЗИФАСИГА

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

КОНКУРС МУДДАТИ— ЭЪЛОН ЧИҚҚАН КУНДАН БОШЛАБ БИР ОЙ.

Мурожаат учун адрес: 700047, Тошкент шаҳри, Гоголь кўчаси, 74-уй.

В. И. Ленин номидаги Тошкент давлат университетининг ректорати, партия ва касаба союз ташкилотлари, математика факультетининг коллективи шу факультет катта ўқитувчиси А. Толиповга онаси

Курсия АБДУҚОДИРОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Редакция адреси: 700000, Тошкент—П, Ленин кўчаси, 41.

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор — 33-65-45, 32-53-04, редактор ўринбосарлари — 33-06-83, 32-55-04, 33-44-55, 32-55-05, масъул секретарь — 33-79-14, 32-53-05, секретариат — 33-72-83, 32-53-06; БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, марксизм-ленинизм назарияси пропагандаси — 32-55-70, халқаро ҳаёт — 32-54-18, саноат, транспорт ва капитал қурилиши — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70; адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16; совет қурилиши — 32-57-20; 32-54-18, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 33-44-51, 32-57-21, 32-54-24, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, 32-54-26, 32-54-27, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 33-35-53, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 32-54-13, иллюстрация — 32-57-22, коммунистик тарбия — 32-54-29, стенографистка — 33-73-43, 32-54-05, жамоатчилик қабулхонаси — 33-89-26, 32-52-26; эълонлар бўлими — 33-81-42, ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ ҚАССР — 2-42-62; Тошкент — 32-53-20; Самарқанд — 5-19-71; Сирдарё — 2-05-27, Сурхондарё — 3-55-35; Хоразм — 5-51-24; Бухоро — 3-31-42; Қашқадарё — 61-35; Фарғона — 4-20-84; Наманган — 6-79-92; Андижон — 4-48-85; Жиззах — 31-66, Нашриёт диспетчери — 32-78-94. Нашриёт телефон станциясининг навбатчиси — 33-90-50.

Р. 02349. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64585. Е. — 288.